

Zistenia z dotazníkového prieskumu v základných školách pre žiakov so zdravotným znevýhodnením o priebehu vzdelávania v školskom roku 2020/2021

(vplyv pandemickej situácie na organizáciu vzdelávania)

Prostredníctvom on-line dotazníka (aplikácia FORMS) Štátna školská inšpekcia získala informácie o organizácii vzdelávania v 140 základných školách (ZŠ) pre žiakov so zdravotným znevýhodnením (ZZ) v školskom roku 2020/2021, kedy v závislosti od pandemickej situácie sa vzdelávanie striedavo uskutočňovalo prezenčne, dištančne a kombináciou oboch foriem.

Dotazník zisťoval:

- rozsah prerušenia prezenčného vzdelávania (PV);
- zapojenie žiakov (pochádzajúci z rodín, ktoré poberajú dávky v hmotnej núdzi; pochádzajúci z marginalizovaných rómskych komunít) do jednotlivých foriem dištančného vzdelávania (DV);
- opatrenia, ktoré školy prijímali na zabezpečenie DV;
- priebeh a vlastnosti DV;
- spôsoby overovania vedomostí a zručností žiakov a hodnotenie žiakov;
- komunikácia školy s rodičmi žiakov;
- kvalitu poskytovania odbornej pomoci školám jednotlivými inštitúciami a organizáciami;
- názory na prínosy DV a prekážky pre efektívnejšie DV;
- súbor očakávaných problémov vyvolaných prerušením PV, ktoré je nevyhnutné riešiť po návrate žiakov do škôl.

Dáta boli spracované v štatistickom softvéri SPSS.

Dotazník, doručený všetkým 181 ZŠ pre žiakov so ZZ, vo vymedzenom časovom období vyplnilo 140 riaditeľiek a riaditeľov (návratnosť 77,9 %, pričom najnižšia návratnosť bola v Trenčianskom kraji na úrovni 71,4 % a najvyššia návratnosť v Nitrianskom kraji na úrovni 95 %).

1. Základné údaje o školách, ktoré sa zúčastnili dotazníkového prieskumu

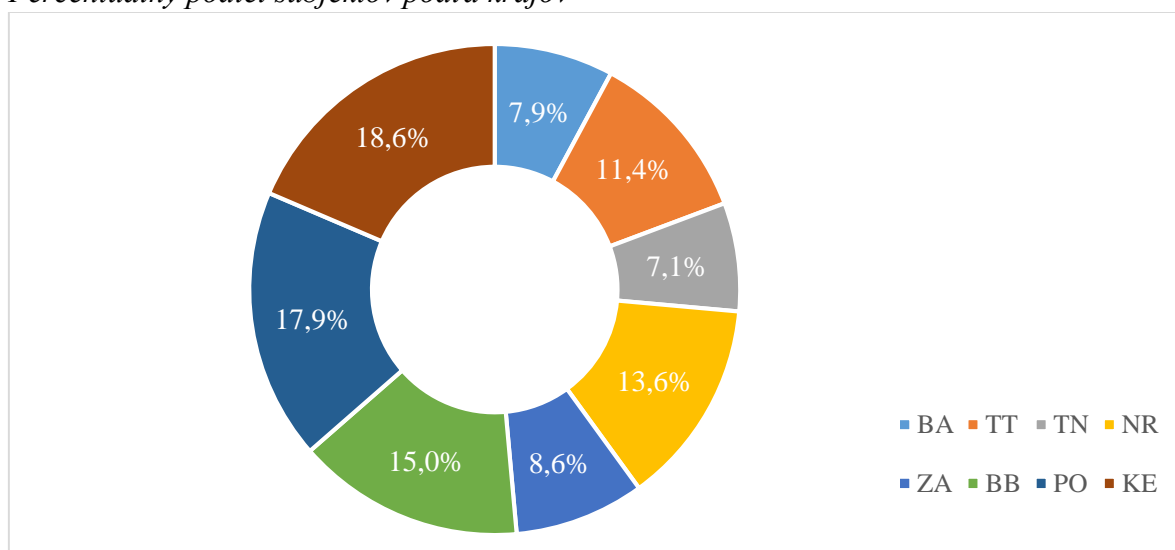
Tab. č. 1

Počet škôl, počet žiakov a učiteľov podľa krajov

Kraj	Počet škôl	Počet žiakov	z nich z MRK ¹	z nich v HN ²	počet učiteľov
BA	11	1404	106	0	304
TT	16	1033	196	32	218
TN	10	947	201	15	188
NR	19	1534	506	89	280
ZA	12	1082	256	29	193
BB	21	1553	851	123	270
PO	25	2312	1309	179	483
KE	26	2734	1775	77	534
SR	140	12599	5200	544	2470

Graf č. 1

Percentuálny podiel subjektov podľa krajov

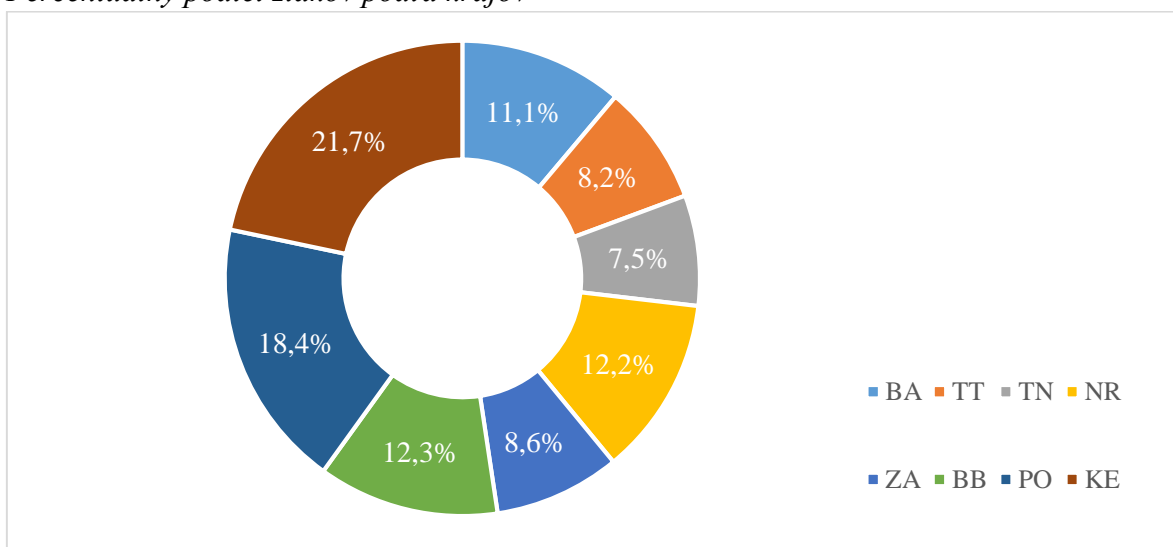

¹ Žiak z marginalizovanej rómskej komunity (MRK) – žiak pochádzajúci zo sociálne vylúčenej rómskej komunity, ktorý čelí v prístupe k vzdelávaniu viacerým špecifickým znevýhodneniam spôsobeným vzájomným vplyvom rasových, jazykových, teritoriálnych a kultúrnych charakteristík. Žiaci, ktorí pochádzali z MRK a boli zároveň žiakmi v hmotnej núdzi, sa uvádzali len do kategórie žiakov z MRK.

² Žiak v hmotnej núdzi (HN) – žiak, ktorý pochádza z rodín, ktoré poberajú dávky v hmotnej núdzi a zákonný zástupca žiaka túto skutočnosť preukáže riaditeľovi školy. Do tejto kategórie sa v rámci dotazníka uvádzali žiaci, ktorí boli žiakmi v hmotnej núdzi, ale nepochádzali z MRK.

Graf č. 2

Percentuálny podiel žiakov podľa krajov

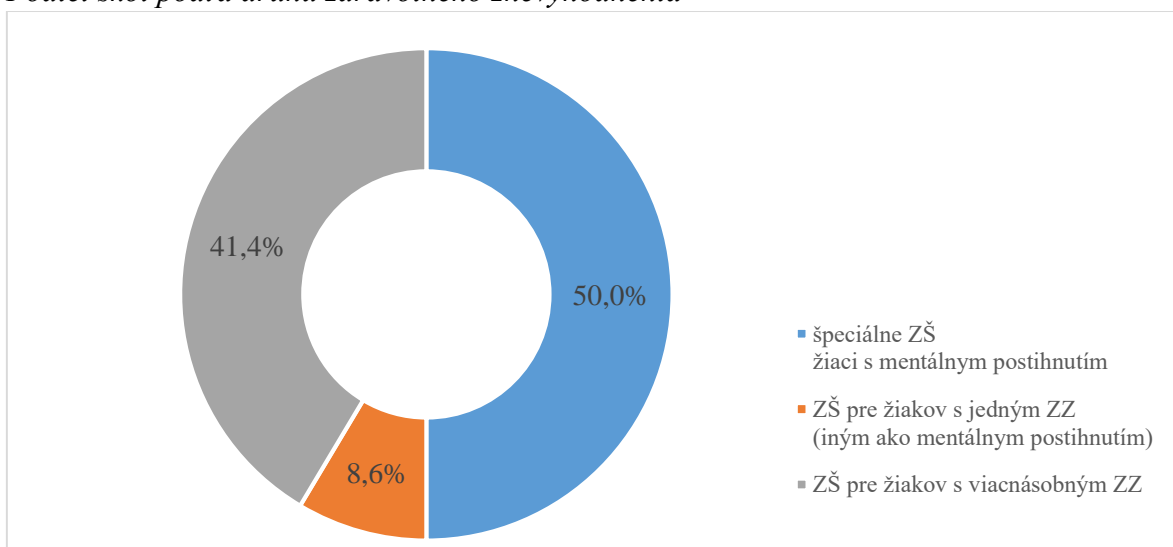
Na základe predpokladu, že charakter dištančného vzdelávania (najmä používané formy dištančného vzdelávania a miera zapojenia žiakov) mohli byť ovplyvnené druhom zdravotného znevýhodnenia žiakov, boli školy rozdelené do skupín na základe kritéria druhu zdravotného znevýhodnenia.

Prvú skupinu škôl tvorili špeciálne základné školy, ktoré vzdelávali žiakov s mentálnym postihnutím, **druhú skupinu škôl** tvorili školy, ktoré sa špecializovali na vzdelávanie žiakov s jedným zdravotným znevýhodnením, ktoré bolo iné ako mentálne postihnutie a **do tretej skupiny** boli zaradené tie školy, ktoré vzdelávali žiakov s viacnásobným zdravotným postihnutím.

Z grafu č. 3 vyplýva, že zo vzorky škôl, ktoré sa zapojili do prieskumu 50 % tvorili špeciálne ZŠ (teda školy 1. skupiny), cca 41 % škôl tvorili školy zaradené do 3. skupiny a cca 9 % škôl patrilo do 2. skupiny škôl.

Graf č. 3

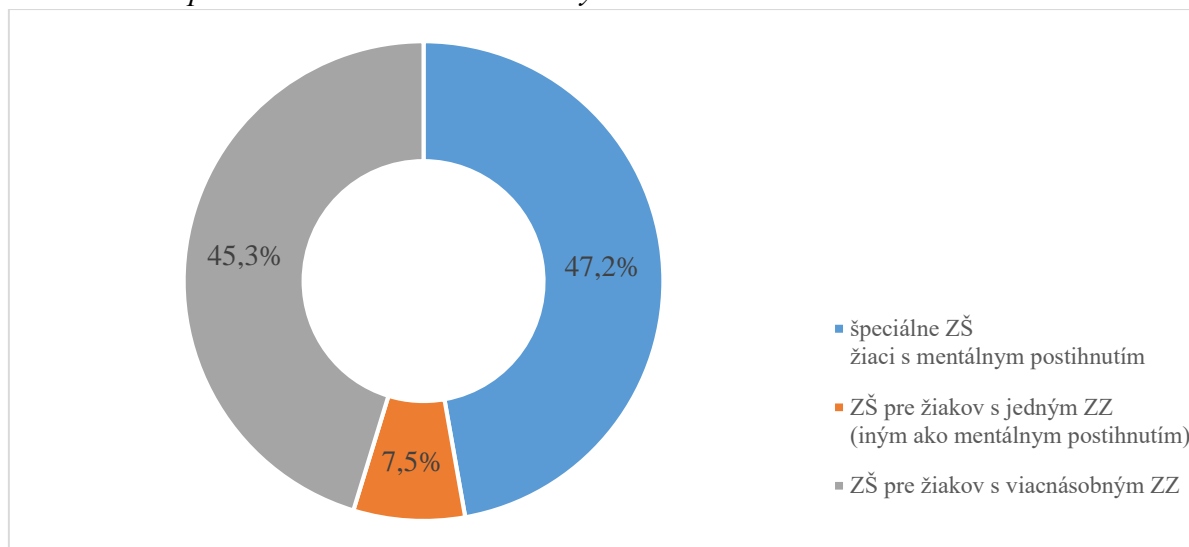
Podiel škôl podľa druhu zdravotného znevýhodnenia

Podľa grafu č. 4 početné zastúpenie žiakov podľa druhu ZZ približne zodpovedá podielu škôl podľa ich zamerania (graf č. 3).

Graf č.4

Podiel žiakov podľa druhu zdravotného znevýhodnenia

Charakter každého vzdelávania, teda nielen dištančného, výrazne ovplyvňuje aj socioekonomický status rodín žiakov, pričom v SR je tento vplyv mimoriadne silný. Je zrejmé, že preferencia foriem DV závisela najmä od toho, či rodina žiaka mala k dispozícii technické prostriedky nevyhnutné pre online formu DV (či už synchronnú alebo asynchronnú) a aj to, či rodinné prostredie malo potenciál poskytnúť podporu žiakovi pri DV. Z tohto dôvodu bola pozornosť venovaná aj sociálnoekonomickej charakteristike rodín žiakov. **Do prvej skupiny** boli zaradení žiaci, ktorí pochádzali zo *štandardného sociálneho prostredia*, **do druhej skupiny** žiaci pochádzajúci z *marginalizovanej rómskej komunity (MRK)* a do **tretej skupiny** žiaci, pochádzajúci z rodín, ktoré *poberajú dávky v hmotnej núdzi (HN)*³.

Socioekonomické charakteristiky rodín žiakov boli vyhodnocované v rámci skupín škôl podľa ich zamerania na jednotlivé skupiny ZZ za celú SR, ale aj po jednotlivých krajoch.

Ako je známe z ostatných prieskumov, najviac žiakov patriacich k sociálne zraniteľným skupinám (MRK, HN) sa vzdeláva v školách pre žiakov s mentálnym postihnutím, čo potvrdzuje aj vysoký podiel tejto skupiny žiakov v školách, ktoré sa zapojili do dotazníkového prieskumu (63,9 %). V školách, kde sa vzdelávajú žiaci s viacnásobným ZZ (teda okrem ZZ často aj s mentálnym postihnutím) zraniteľnú skupinu tvorí 34 % žiakov. Výnimkou sú školy pre žiakov s jedným ZZ (okrem mentálneho postihnutia), kde je podiel žiakov z MRK/HN zanedbateľný (0,3 %).

³ Pokiaľ žiak pochádzal z MRK a zároveň jeho rodičia poberali dávky v HN, bol zaradený iba do skupiny žiakov z MRK.

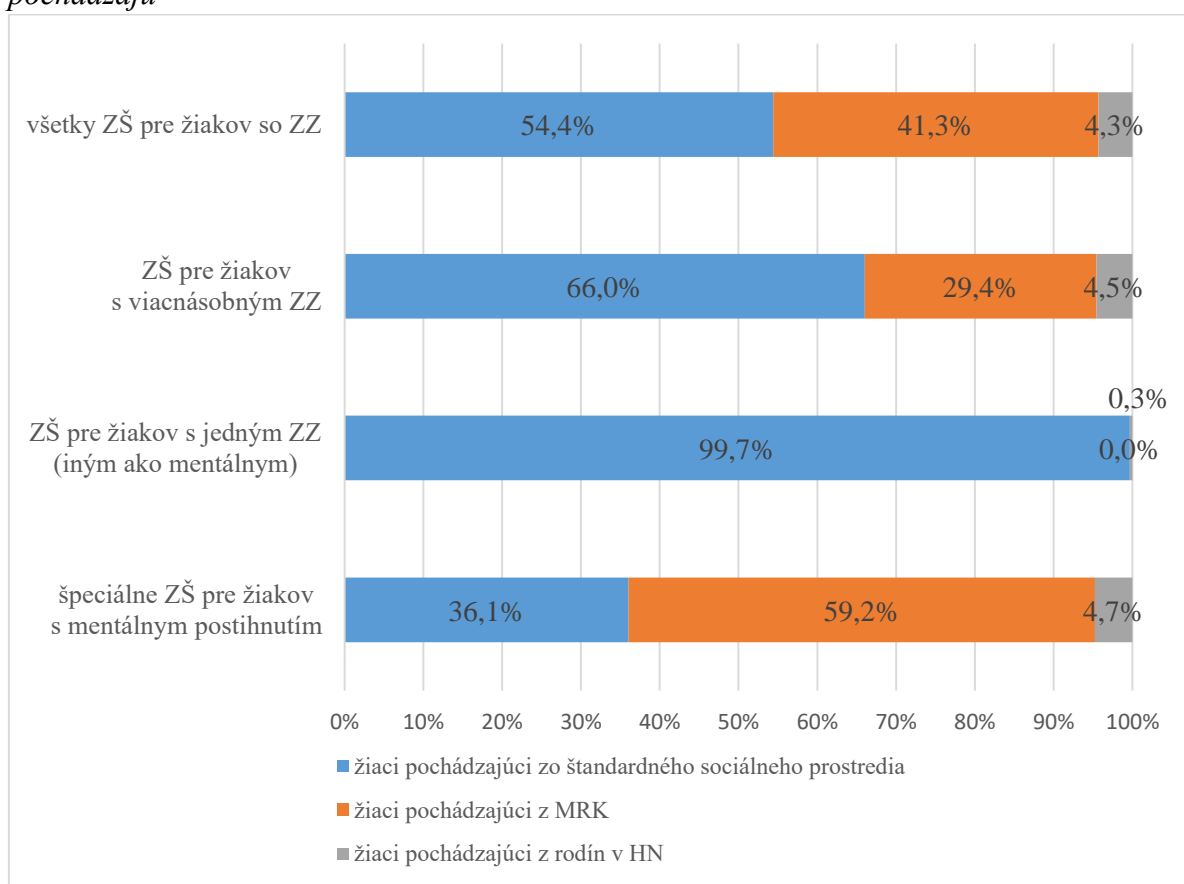
Tab. č. 2

Počet žiakov jednotlivých skupín škôl podľa sociálnej charakteristiky rodín, z ktorých pochádzajú

Skupina škôl	Počet žiakov pochádzajúcich			Spolu
	zo štandardného sociálneho prostredia	z MRK	z rodín v hmotnej núdzi	
špeciálne ZŠ pre žiakov s mentálnym postihnutím	2145	3522	282	5949
ZŠ pre žiakov s jedným ZZ (iným ako mentálnym)	943	0	3	946
ZŠ pre žiakov s viacnásobným ZZ	3767	1678	259	5704
Spolu	6855	5200	544	12599

Graf č. 5

Podiel žiakov jednotlivých skupín škôl podľa sociálnej charakteristiky rodín, z ktorých pochádzajú

Ako už bolo naznačené, podiel žiakov patriacich k sociálne zraniteľným skupinám⁴ je najvyšší v školách pre žiakov s mentálnym postihnutím a z pohľadu administratívneho členenia majú v tejto skupine škôl najväčšie zastúpenie žiaci z MRK/SZP v Košickom kraji (84 %),

⁴ Pre zjednodušenie sa obe tieto skupiny v tabuľkách a grafoch uvádzajú pod spoločnou charakteristikou ako „žiaci patriaci k sociálne zraniteľným skupinám“.

Prešovskom kraji (79 %) a Banskobystrickom kraji (71 %). Ani v Žilinskom a Nitrianskom kraji nie je ich podiel zanedbateľný (cca 46 %).

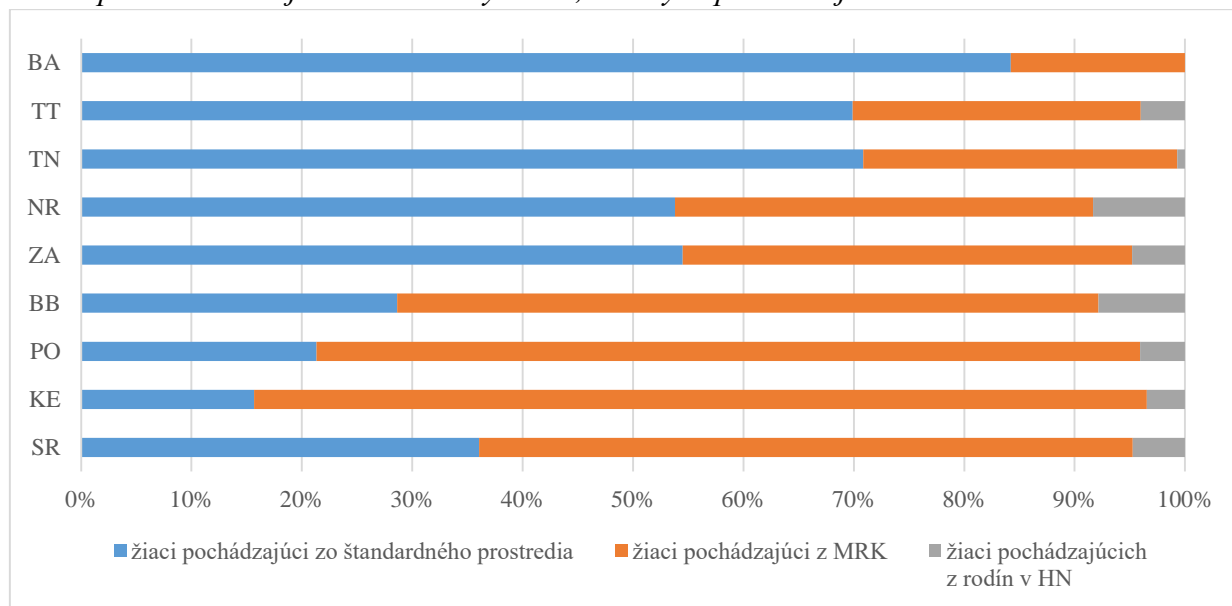
Tab. č. 3

Počet žiakov v špeciálnych ZŠ (pre žiakov s mentálnym postihnutím) v jednotlivých krajoch podľa sociálnej charakteristiky rodín, z ktorých pochádzajú

Kraj	Počet škôl	Počet žiakov zo sociálne štandardného prostredia	Počet žiakov z MRK	Počet žiakov pochádzajúcich z rodín v HN
BA	2	160	30	0
TT	7	297	111	17
TN	5	304	122	3
NR	10	297	209	46
ZA	5	261	195	23
BB	14	340	755	93
PO	13	246	861	47
KE	14	240	1239	53
SR	70	2145	3522	282

Graf č. 6

Podiel žiakov v špeciálnych ZŠ (pre žiakov s mentálnym postihnutím) v jednotlivých krajoch a v SR podľa sociálnej charakteristiky rodín, z ktorých pochádzajú

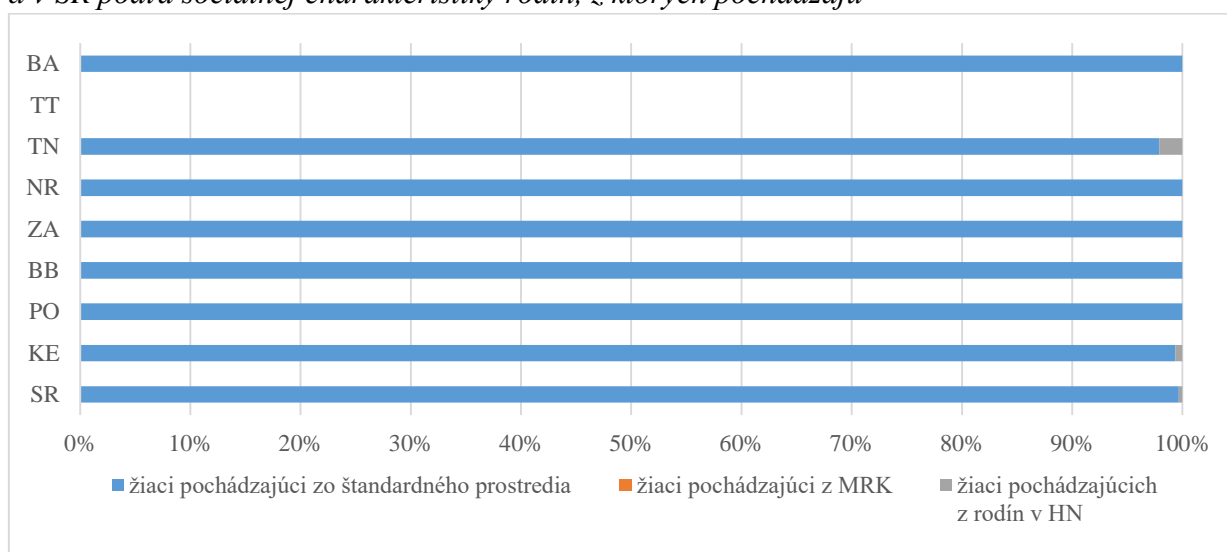
Tab. č. 4

Počet žiakov v ZŠ pre žiakov s 1 ZZ (okrem mentálneho postihnutia) v jednotlivých krajoch podľa sociálnej charakteristiky rodín, z ktorých pochádzajú

Kraj	Počet škôl	Počet žiakov zo sociálne štandardného prostredia	Počet žiakov z MRK	Počet žiakov pochádzajúcich z rodín v HN
BA	2	301	0	0
TT	0	0	0	0
TN	1	93	0	2
NR	1	105	0	0
ZA	1	112	0	0
BB	1	30	0	0
PO	2	147	0	0
KE	4	155	0	1
SR	12	943	0	3

Graf č. 7

Podiel žiakov v ZŠ pre žiakov s 1 ZZ (okrem mentálneho postihnutia) v jednotlivých krajoch a v SR podľa sociálnej charakteristiky rodín, z ktorých pochádzajú

V školách, kde sa vzdelávajú žiaci s viacnásobným ZZ je podiel žiakov patriacich k zraniteľným skupinám pomerne vysoký. Dôvodom je zrejme skutočnosť, že vzdelávajú značný počet žiakov, u ktorých dochádza ku kombinácii mentálneho postihnutia s iným ZZ. Aj v tomto prípade je zastúpenie žiakov patriacich ku zraniteľným skupinám regionálne diferencované. Najvyšší podiel tejto skupiny žiakov sa viaže na Prešovský kraj (57 %) nasleduje Košický kraj (53 %). V Nitrianskom kraji a Banskobystrickom kraji sa podiel žiakov patriacich ku zraniteľným skupinám pohybuje okolo 38 %.

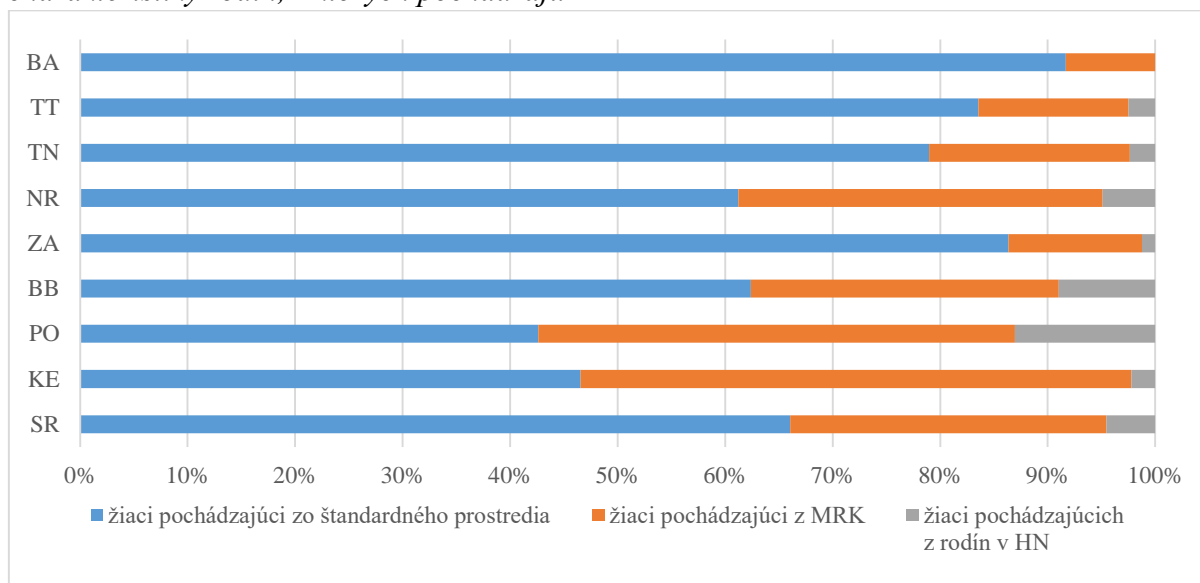
Tab. č. 5

Počet žiakov v ZŠ pre žiakov s viacnásobným ZZ v jednotlivých krajoch podľa sociálnej charakteristiky rodín, z ktorých pochádzajú

Kraj	Počet škôl	Počet žiakov zo sociálne štandardného prostredia	Počet žiakov z MRK	Počet žiakov pochádzajúcich z rodín v HN
BA	7	837	76	0
TT	9	508	85	15
TN	4	334	79	10
NR	8	537	297	43
ZA	6	424	61	6
BB	6	209	96	30
PO	10	431	448	132
KE	8	487	536	23
SR	58	3767	1678	259

Graf č. 8

Podiel žiakov v ZŠ pre žiakov s viacnásobným ZZ v jednotlivých krajoch podľa sociálnej charakteristiky rodín, z ktorých pochádzajú

2. Personálne podmienky

Učitelia a učiteľky

Výchovno-vzdelávací proces v školách zabezpečovalo celkom 2470 učiteľov a učiteliek, z ktorých 1083 pôsobilo v špeciálnych ZŠ pre žiakov s mentálnym postihnutím, 203 učiteľov a učiteliek vzdelávalo žiakov v základných školách pre žiakov s 1 zdravotným znevýhodnením (okrem mentálneho postihnutia) a 1184 učiteľov v ZŠ pre žiakov s viacnásobným zdravotným znevýhodnením. Podiel učiteľov a učiteliek v jednotlivých skupinách škôl zodpovedá vzájomnému pomeru počtu škôl a žiakov v nich, vrátane druhu ich zdravotného znevýhodnenia.

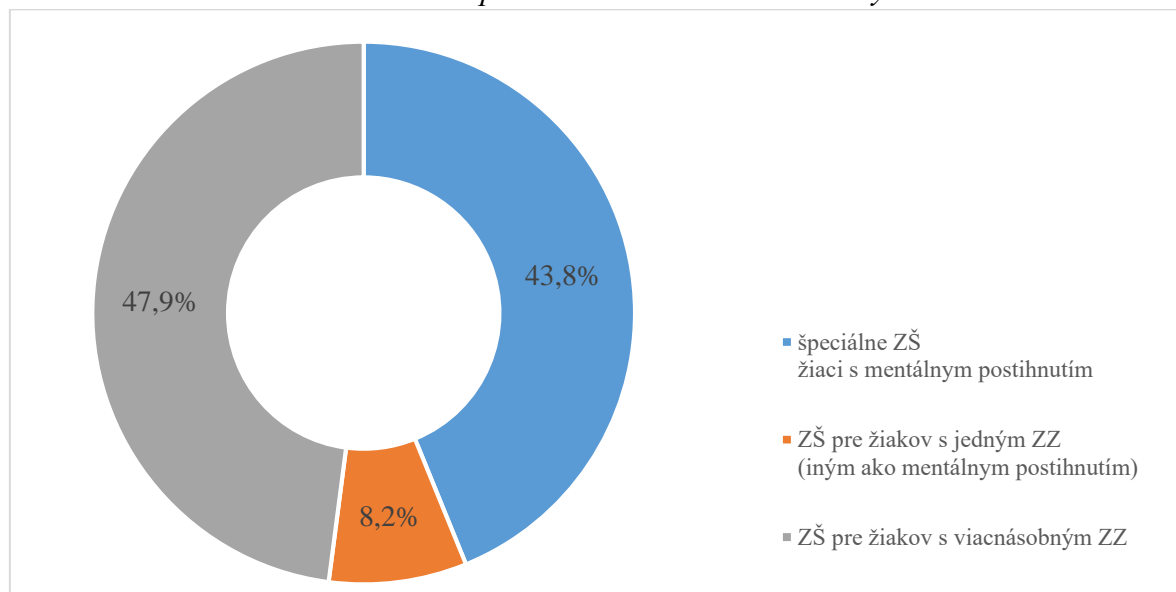
Tab. č. 6

Počet učiteľov a učiteliek v jednotlivých skupinách škôl

	Počet škôl	Počet učiteľov
špeciálne ZŠ žiaci s mentálnym postihnutím	70	1083
ZŠ pre žiakov s 1 ZZ (okrem mentálneho postihnutia)	12	203
ZŠ pre žiakov s viacnásobným ZZ	58	1184
SR celkom	140	2470

Graf č. 9

Podiel učiteľov a učiteliek v školách podľa druhu zdravotného znevýhodnenia

Pedagogický asistent/pedagogická asistentka

Pedagogickí asistenti a pedagogické asistentky (PA) pôsobili v 129 školách zo 140, ktoré sa dotazníkového prieskumu zúčastnili. V týchto 129 školách, v ktorých pôsobilo celkom 592 PA, bolo vzdelávaných celkom 11 835 žiakov, z ktorých 4 981 pochádzalo z MRK a 497 z rodín v hmotnej núdzi. V špeciálnych školách pre žiakov s mentálnych postihnutím 1 PA pripadal na 24 žiakov, v školách pre žiakov s jedným ZZ (iným ako mentálnym postihnutím) 1 PA pripadal cca na 9 žiakov a v školách s viacnásobným ZZ 1 PA pripadal cca na 20 žiakov.

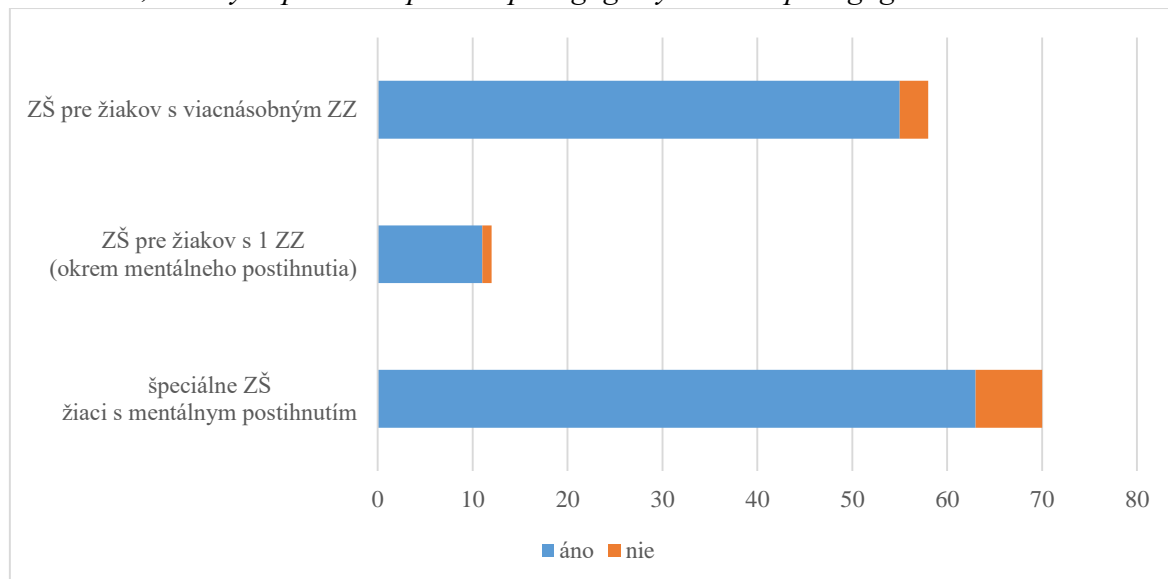
Tab. č. 7

Počet PA v jednotlivých skupinách škôl a podľa sociálnej charakteristiky rodín, z ktorých žiaci pochádzajú

	Počet škôl	Počet škôl, v ktorých pôsobia PA	Počet PA	Počet žiakov zo št. prostredia	Počet žiakov zo št. prostredia v školách s PA	Počet žiakov zo sociálne zraniteľných skupín	Počet žiakov zo sociálne zraniteľných skupín s PA
špeciálne ZŠ žiaci s mentálnym postihnutím	70	63	237	2145	2057	3804	3626
ZŠ pre žiakov s 1 ZZ (okrem mentálneho postihnutia)	12	11	81	943	701	3	3
ZŠ pre žiakov s viacnásobným ZZ	58	55	274	3767	3599	1937	1849
SR celkom	140	129	592	6855	6357	5744	5478

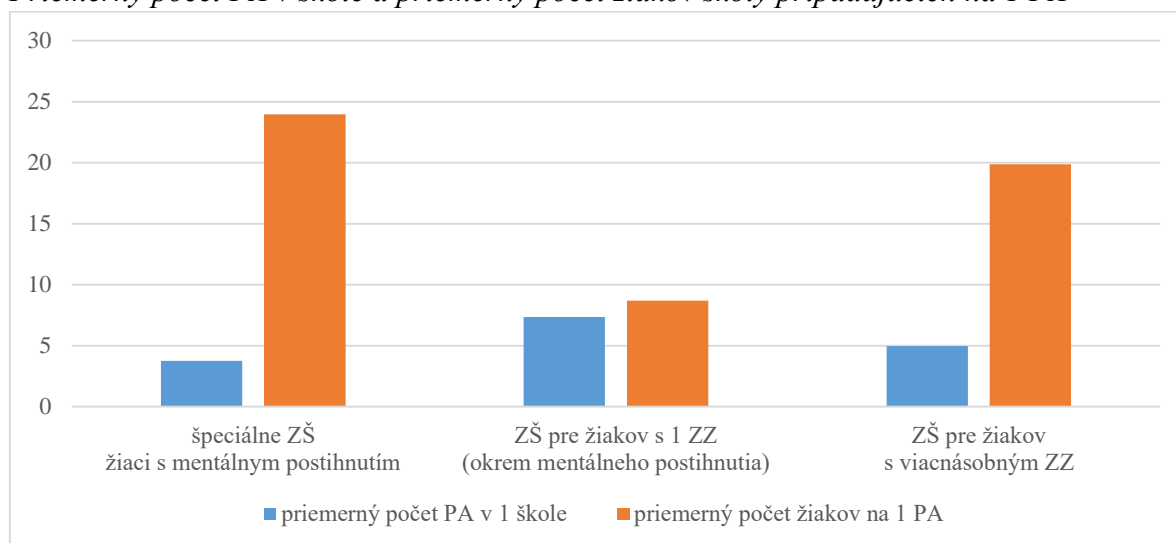
Graf č. 10

Počet škôl, v ktorých pôsobí/nepôsobí pedagogický asistent/pedagogická asistentka

Graf č. 11

Priemerný počet PA v škole a priemerný počet žiakov školy pripadajúcich na 1 PA

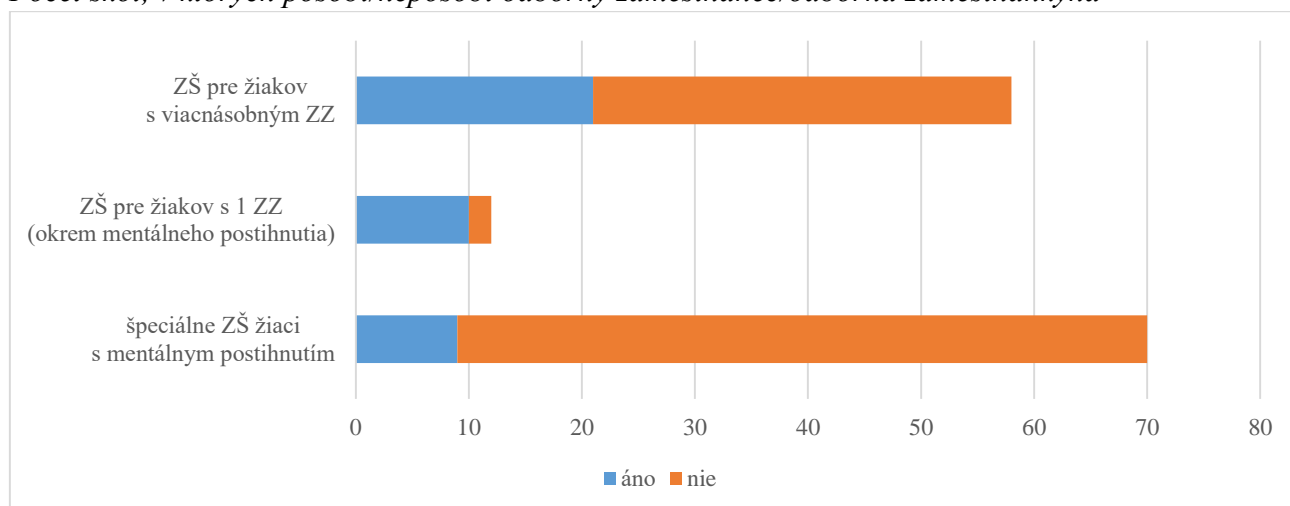

Odborný zamestnanec/odborná zamestnankyňa

Odborní zamestnanci a odborné zamestnankyne (OZ) v počte 134 pôsobili iba v 40 školách z tých, ktoré sa zúčastnili dotazníkového prieskumu, pričom tieto školy vzdelávali celkom 4300 žiakov, z ktorých 865 pochádzalo z MRK a 187 žiakov z rodín v HN. To znamená, že takmer 66 % žiakov nemalo a nemá zabezpečený bezproblémový prístup k odborným intervenciám, ktoré by poskytovali kmeňoví zamestnanci školy.

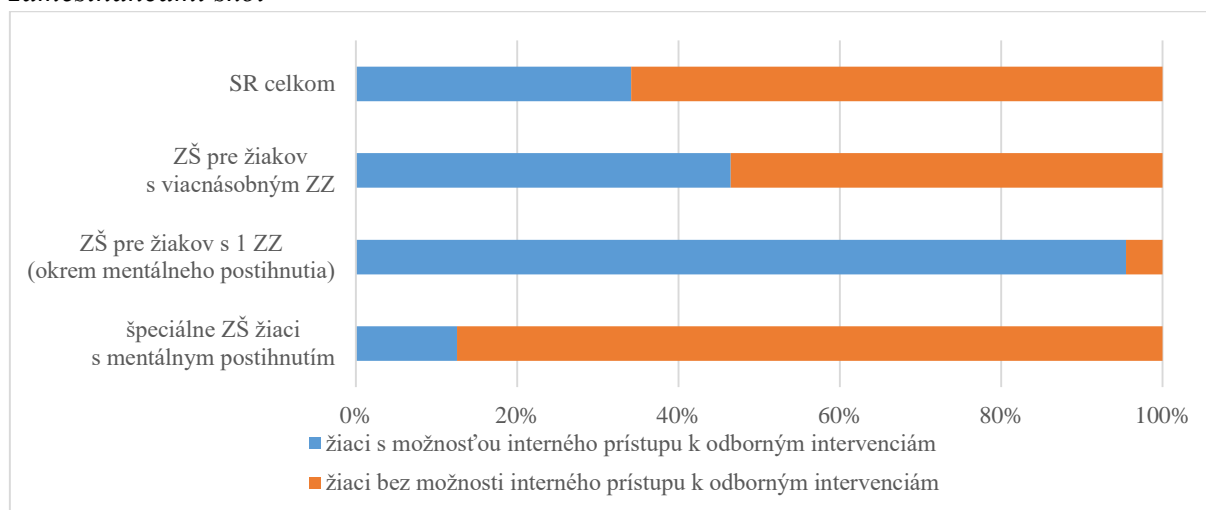
Graf č. 12

Počet škôl, v ktorých pôsobí/nepôsobí odborný zamestnanec/odborná zamestnankyňa

Graf č. 13

Podiel žiakov podľa prístupu k odborným intervenciám poskytovaným kmeňovými zamestnancami škôl

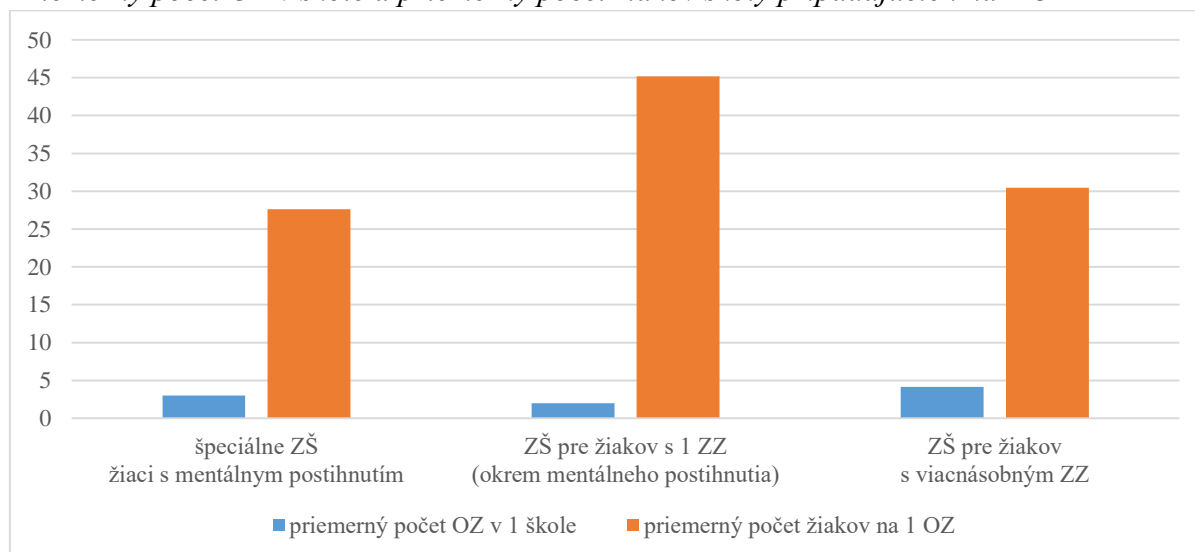
Poddimenzované sú zrejme počty všetkých OZ (školský psychológ; liečebný pedagóg; školský logopéd...), ale vo vzťahu k nosnej téme dotazníkového prieskumu (vplyv pandemickej situácie na organizáciu vzdelávania) sa ako absolútne nedostatočný javí počet sociálnych pedagógov (6), a to najmä v školách, kde sa vzdelávajú žiaci patriaci k sociálne zraniteľným skupinám.

Len v prípade jednej školy sa dá hovoriť o takmer kompletnom podpornom tíme, keďže ho s výnimkou liečebného pedagóga tvorili okrem pedagogických asistentov aj odborní zamestnanci, ako sú školský psychológ, školský logopéd a sociálny pedagóg.

V špeciálnych školách pre žiakov s mentálnym postihnutím 1 OZ pripadal cca na 28 žiakov, v školách pre žiakov s jedným ZZ (iným ako mentálnym postihnutím) 1 OZ pripadal cca na 45 žiakov a v školách s viacnásobným ZZ 1 OZ pripadal cca na 30,5 žiakov. Je potrebné si však uvedomiť, že uvedené pomery sa vzťahujú iba k tým školám (40), ktoré interne zamestnávajú odborných zamestnancov, vo zvyšku vzorky (100 škôl) ako kmeňový zamestnanec nepôsobí žiadny OZ.

Graf č. 14

Priemerný počet OZ v škole a priemerný počet žiakov školy pripadajúcich na 1 OZ

3. Organizácia vzdelávania v čase prerušenia vyučovania v školskom roku 2020/2021

V dôsledku odlišnej pandemickej situácie v jednotlivých regiónoch, ale aj v samotných školách dochádzalo k prerušeniu prezenčného vzdelávania aj nad rámec toho obdobia, ktoré rozhodnutím stanovil minister školstva pre všetky školy vzdelávajúce žiakov so zdravotným znevýhodnením. Zo získaných dát je zrejmé, že cca 54 % škôl prerušilo prezenčné vzdelávanie nad rámec obdobia, o ktorom rozhodol minister.

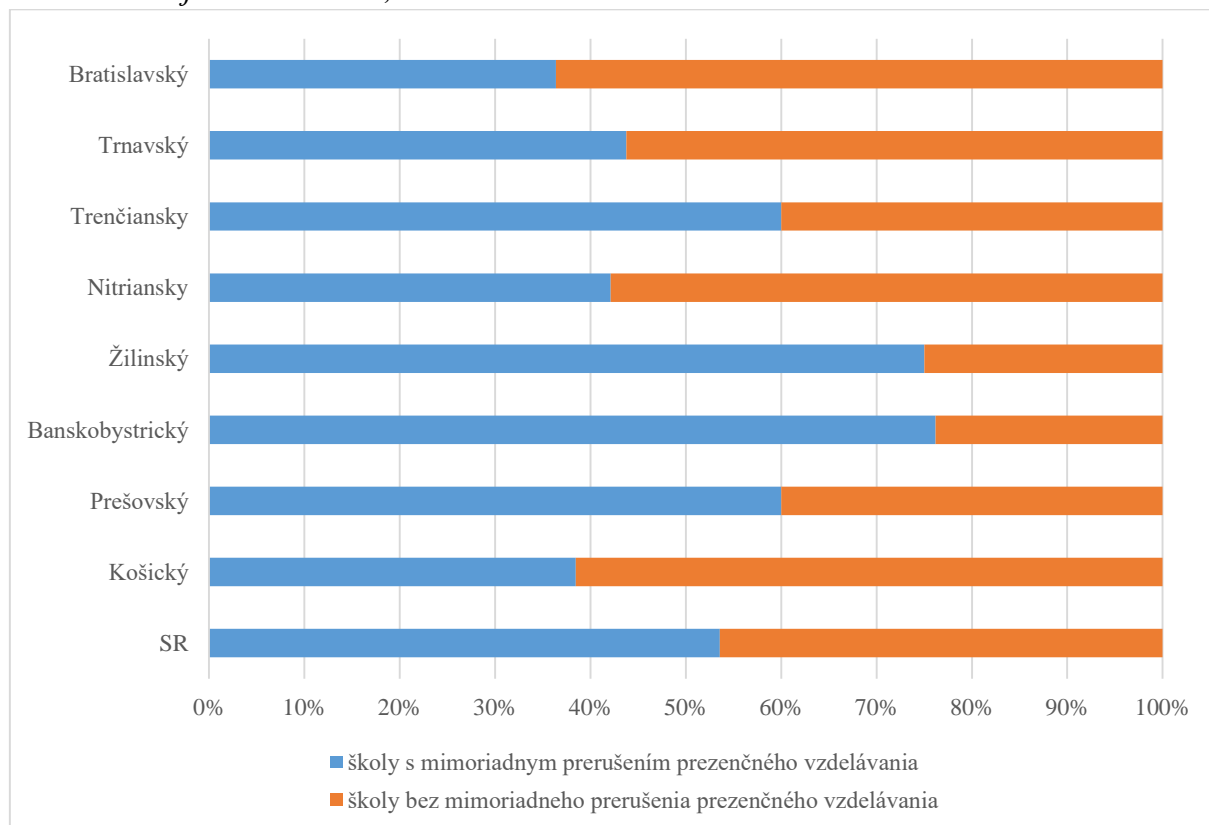
Tab. č. 8

Počet škôl v jednotlivých krajoch a v SR, v ktorých bolo prezenčné vzdelávanie (PV) prerušené aj v inom období, než ako bolo stanovené rozhodnutím ministra školstva

Kraj	Celkový počet škôl	Počet škôl, v ktorých bolo PV prerušené
Bratislavský	11	4
Trnavský	16	7
Trenčiansky	10	6
Nitriansky	19	8
Žilinský	12	9
Banskobystrický	21	16
Prešovský	25	15
Košický	26	10
SR	140	75

Graf č. 15

Podiel škôl v jednotlivých krajoch a v SR, v ktorých bolo/nebolo prerušené prezenčné vzdelávanie aj v inom období, než ako bolo stanovené rozhodnutím ministra školstva

Z aspektu jednotlivých skupín škôl bolo prezenčné vzdelávanie prerušené nad rámec rozhodnutia ministra školstva približne v 49 % špeciálnych škôl (pre žiakov s mentálnym postihnutím), pre žiakov s viacnásobným ZZ v 65 % škôl, zatiaľ čo v prípade žiakov s 1 ZZ sa tak stalo v 25 % škôl (v tomto prípade však je potrebné vziať do úvahy rozdiely početnom zastúpení jednotlivých skupín škôl).

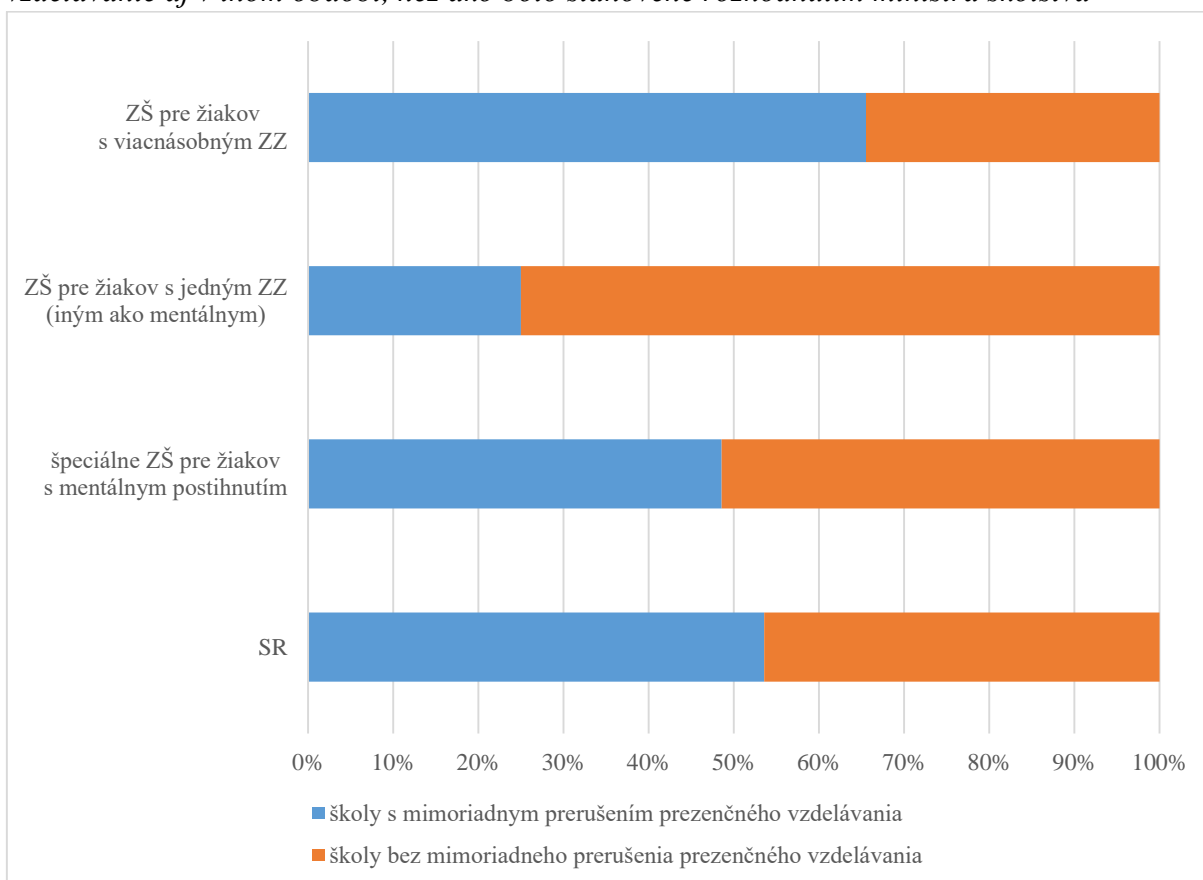
Tab. č. 9

Počet škôl v jednotlivých skupinách škôl, v ktorých bolo prezenčné vzdelávanie prerušené aj v inom období, než ako bolo stanovené rozhodnutím ministra školstva

Skupina škôl	Celkový počet škôl	Počet škôl, v ktorých bolo PV prerušené
špeciálne ZŠ pre žiakov s mentálnym postihnutím	70	34
ZŠ pre žiakov s jedným ZZ (iným ako mentálnym)	12	3
ZŠ pre žiakov s viacnásobným ZZ	58	38
SR	140	75

Graf č. 16

Podiel škôl v jednotlivých skupinách škôl a v SR, v ktorých bolo/nebolo prerušené prezenčné vzdelávanie aj v inom období, než ako bolo stanovené rozhodnutím ministra školstva

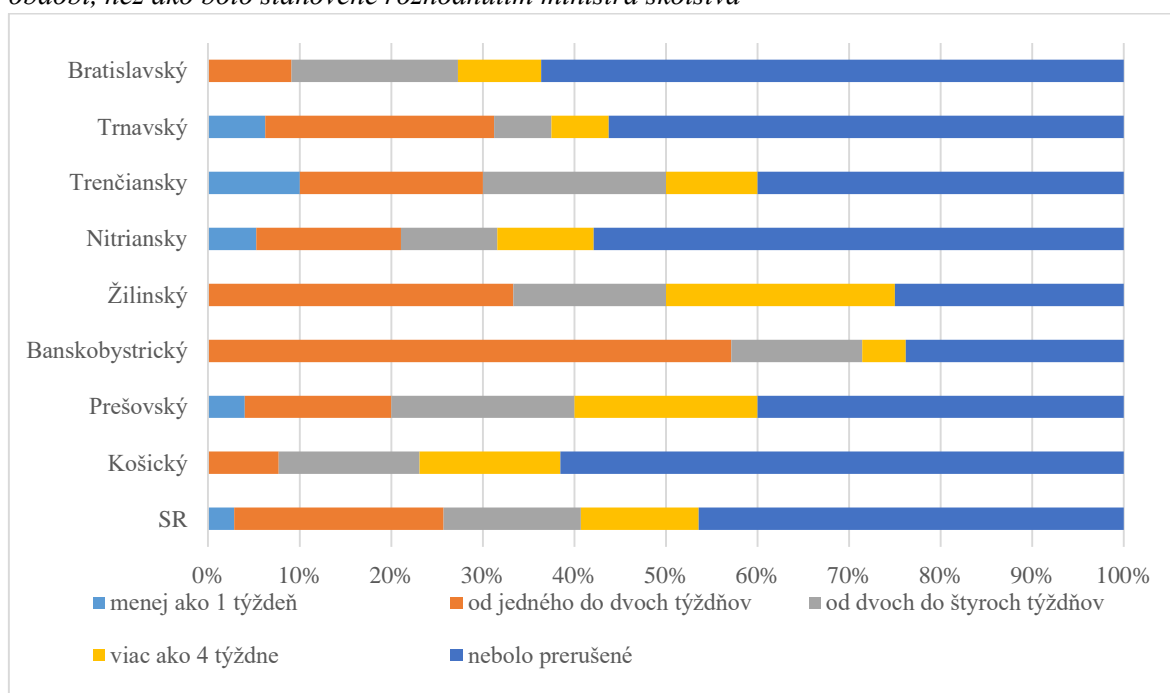
Tab. č. 10

Prehľad inštitúcií, ktoré rozhodli o prerušení PV a frekvencia rozhodnutí

Inštitúcia, ktorá rozhodla o prerušení PV	Počet škôl s mimoriadnym prerušením prezenčného vzdelávania (počet)
len RÚVZ	35
len RŠ	9
RÚVZ, zriaďovateľ a RŠ	6
RÚVZ a zriaďovateľ	10
RÚVZ a RŠ	15
RŠ a zriaďovateľ	1

Graf č. 17

Podiel škôl v jednotlivých krajoch a v SR podľa dĺžky prerušenia prezenčného vzdelávania v inom období, než ako bolo stanovené rozhodnutím ministra školstva

Už z faktu, že najčastejšie bolo prerušené PV v špeciálnych základných školách (pre žiakov s mentálnym postihnutím) a v školách pre žiakov s viacnásobným ZZ možno odhadnúť, že neúčast' na PV sa vzhľadom na sociálnu skladbu rodín žiakov vo výraznej miere dotkla tých žiakov, ktorí pochádzajú z rodín, ktoré poberajú dávky v hmotnej núdzi a tých žiakov, ktorí patria k marginalizovaným rómskym komunitám. Údaje v tabuľke č. 11 a v grafe č. 18 a 19 ilustrujú, že v špeciálnych základných školách pre žiakov s mentálnym postihnutím bolo nad rámec rozhodnutia ministra školstva prerušené PV v rozsahu viac ako 4 týždne, pričom sa toto prerušenie dotklo 739 žiakov, z ktorých až 85 % patrí k sociálne zraniteľným skupinám. V prípade škôl pre žiakov s viacnásobným ZZ sa mimoriadne prerušenie PV dotklo 824 žiakov, z ktorých cca 39 % patrí k tejto zraniteľnej skupine.

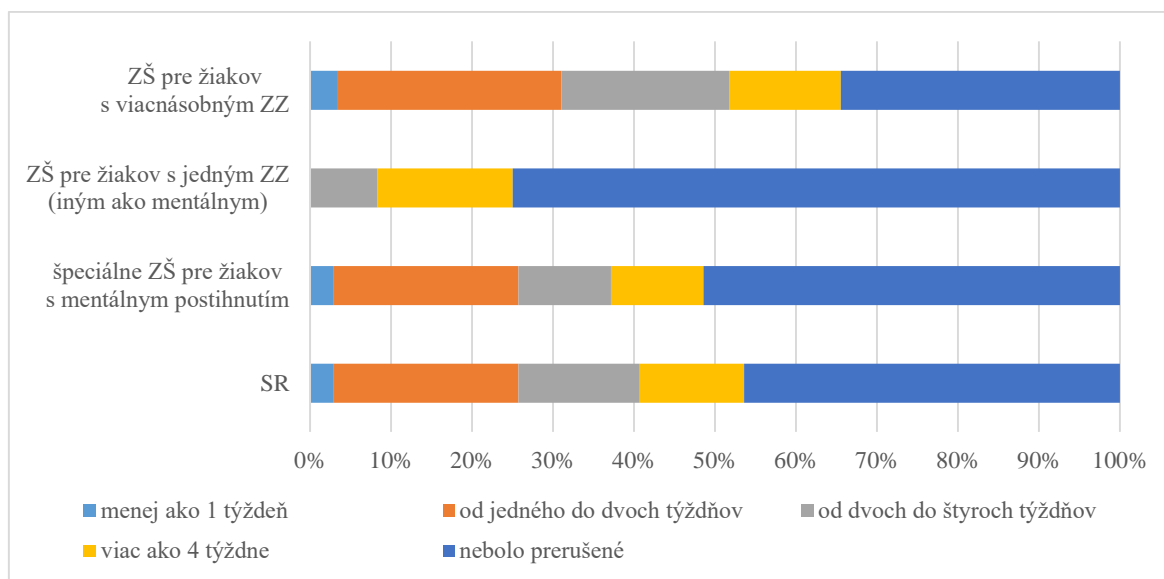
Tab.č.11

Počet škôl v rámci jednotlivých skupín škôl podľa dĺžky prerušenia prezenčného vzdelávania v inom období než ako bolo stanovené rozhodnutím ministra školstva

Skupina škôl	menej ako 1 týždeň			od jedného do dvoch týždňov			od dvoch do štyroch týždňov			viac ako 4 týždne		
	počet škôl	počet žiakov zo štandardného soc. prostredia	počet žiakov patriacich k sociálne zraniteľným skupinám	počet škôl	počet žiakov zo štandardného soc. prostredia	počet žiakov patriacich k sociálne zraniteľným skupinám	počet škôl	počet žiakov zo štandardného soc. prostredia	počet žiakov patriacich k sociálne zraniteľným skupinám	počet škôl	počet žiakov zo štandardného soc. prostredia	počet žiakov patriacich k sociálne zraniteľným skupinám
špeciálne ZŠ pre žiakov s mentálnym postihnutím	2	57	87	16	569	994	8	131	374	8	108	631
ZŠ pre žiakov s jedným ZZ (iným ako mentálnym)	0	0	0	0	0	0	1	53	0	2	214	0
ZŠ pre žiakov s viacnásobným ZZ	2	66	87	16	845	421	12	854	505	8	499	325
SR	4	123	174	32	1414	1415	21	1038	879	18	821	956

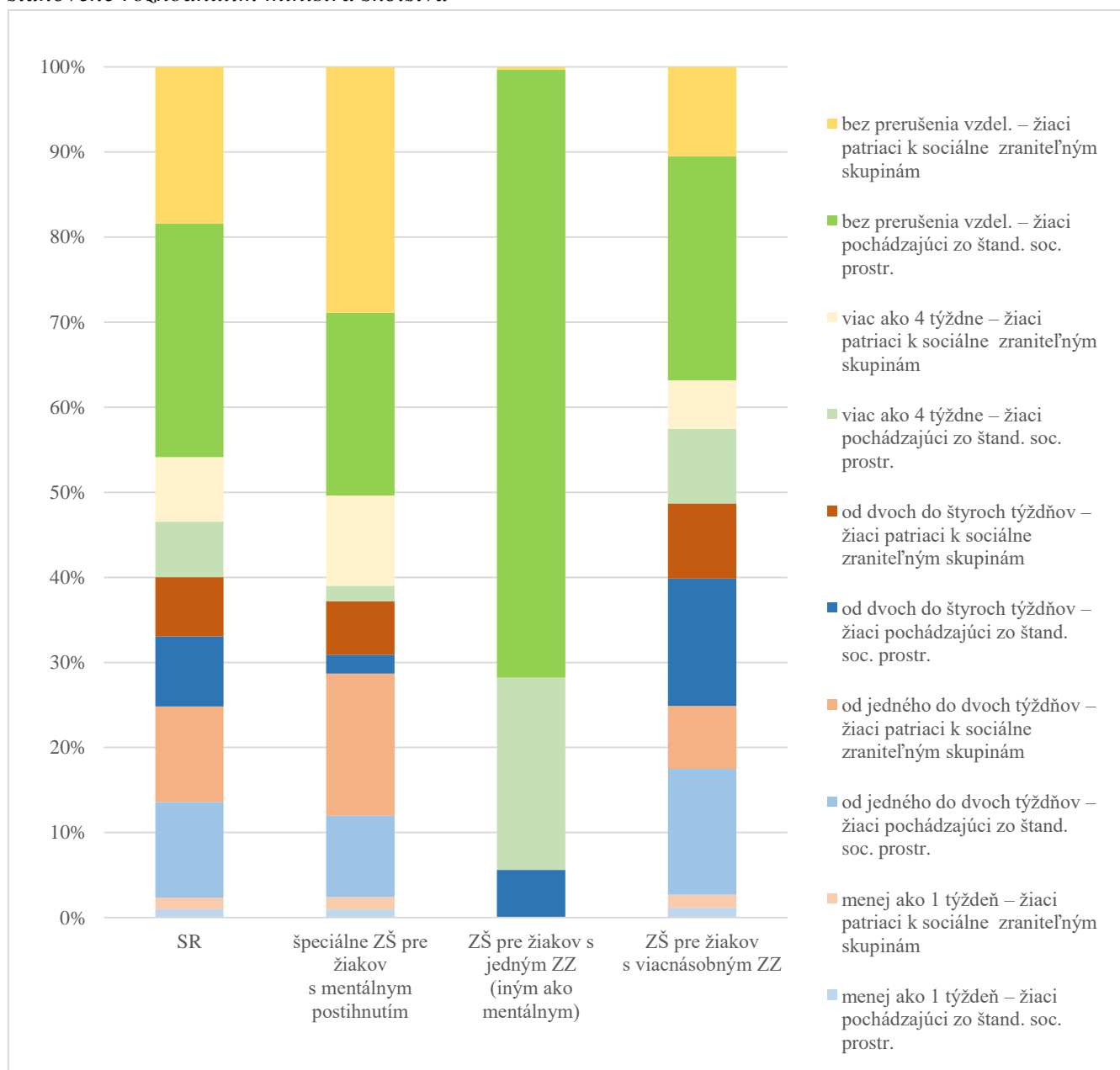
Graf č.18

Podiel škôl v jednotlivých skupinách škôl a v SR podľa dĺžky prerušenia prezenčného vzdelávania v inom období, než ako bolo stanovené rozhodnutím ministra školstva

Graf č. 19

Podiel žiakov podľa sociálnej charakteristiky rodín, z ktorých pochádzajú, v jednotlivých skupinách škôl podľa dĺžky prerušenia prezenčného vzdelávania v inom období, než ako bolo stanovené rozhodnutím ministra školstva

V čase prerušenia PV školy boli povinné vzdelávať žiakov dištančnými formami vzdelávania (DV). Z nasledovného prehľadu uplatňovaných foriem DV je zrejmé, že najmenej produktívna forma DV (offline) bola nadpriemerne uplatňovaná v Košickom kraji, Prešovskom kraji a Banskobystrickom kraji a najmenej v Bratislavskom kraji, Trenčianskom kraji a Žilinskom kraji. Najmenej zastúpeným spôsobom DV bola online forma (synchronná aj asynchronná), ktorou sa žiaci vzdelávali podľa štandardného rozvrhu hodín.

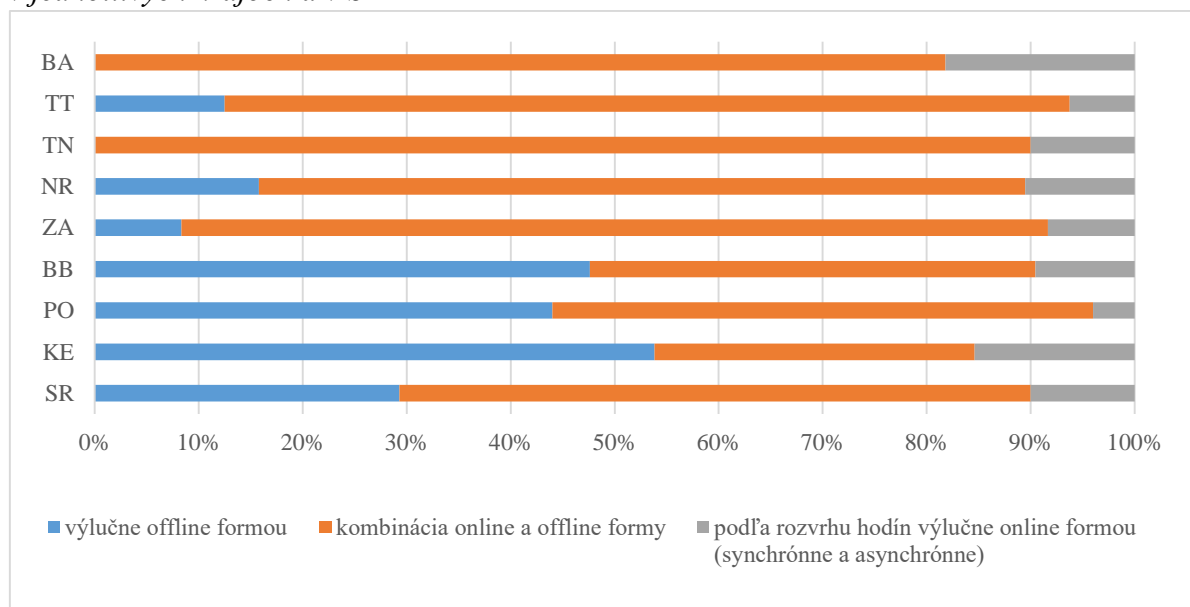
Tab. č. 12

Prehľad o počte škôl v jednotlivých krajoch a v SR podľa uplatňovanej formy DV v čase prerušenia prezenčného vzdelávania

Kraj	výlučne offline forma	kombinácia online a offline formy	podľa rozvrhu hodín výlučne online formou (synchronne a asynchronne)
Bratislavský	0	9	2
Trnavský	2	13	1
Trenčiansky	0	9	1
Nitriansky	3	14	2
Žilinský	1	10	1
Banskobystrický	10	9	2
Prešovský	11	13	1
Košický	14	8	4
SR	41	85	14

Graf. č.20

Podiel škôl podľa formy uplatňovaného DV v čase prerušenia prezenčného vzdelávania v jednotlivých krajoch a v SR

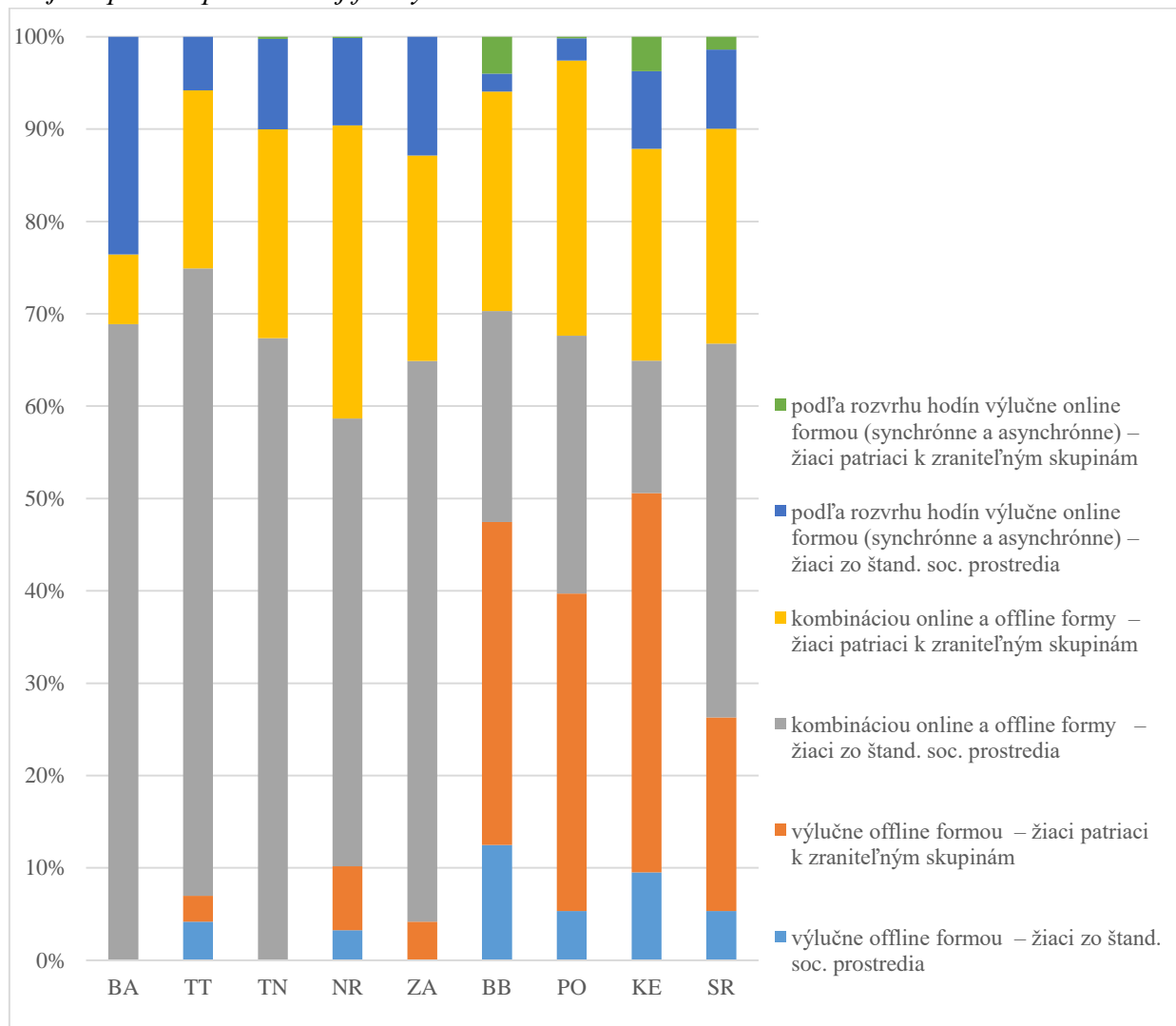

Z nasledujúceho grafu č. 21 je zrejmé, že existuje súvislosť medzi uplatňovanou formou DV a sociálnou charakteristikou rodín, z ktorých žiaci pochádzajú. V krajoch s výrazným zastúpením žiakov patriacich k zraniteľným skupinám (Košický kraj, Prešovský kraj, Banskobystrický kraj) prevládala ponuka menej efektívnych foriem DV. Napr. v Košickom kraji sa malo možnosť vzdelávať výlučne offline formou DV cca 10 % žiakov zo štandardného

sociálneho prostredia, zatiaľ čo takúto možnosť malo až 40 % žiakov patriacich k zraniteľným skupinám. Naopak, výlučne online forma DV podľa štandardného rozvrhu hodín bola ponúknutá 8,4 % žiakov zo štandardného sociálneho prostredia, zatiaľ čo rovnaký spôsob vzdelávania bol ponúknutý iba 3,7 % žiakov patriacich k sociálne zraniteľným skupinám. V krajoch s podpriemerným zastúpením žiakov patriacich k zraniteľným skupinám (Bratislavský kraj, Trenčiansky kraj) žiadna zo škôl neposkytovala výlučne offline formu DV žiadnemu žiakovi.

Graf č. 21

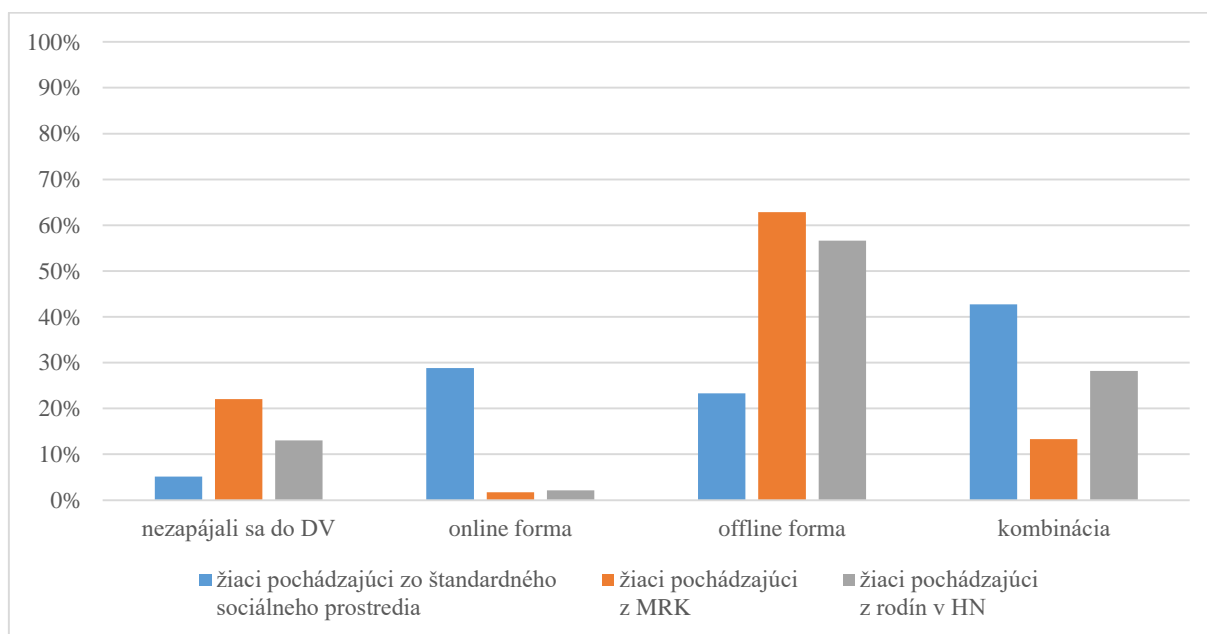
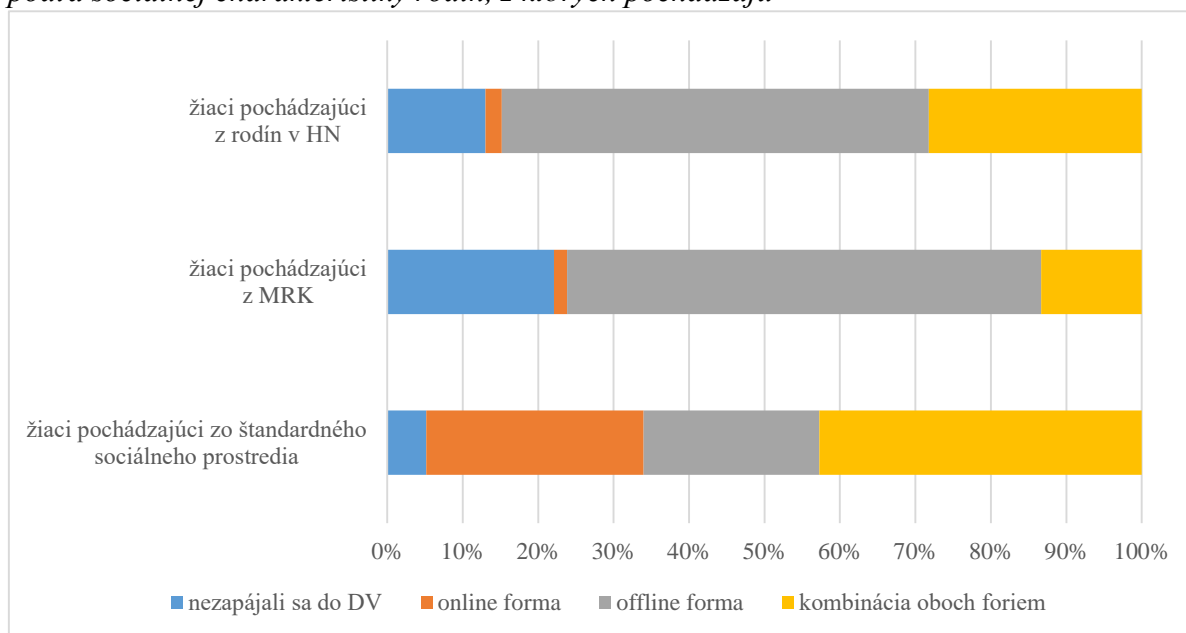
Podiel žiakov podľa sociálnej charakteristiky rodín, z ktorých pochádzajú, v jednotlivých krajoch podľa uplatňovanej formy DV

Grafy č. 22 a 23 ilustrujú skutočnú mieru zapojenia sa žiakov do jednotlivých foriem DV. U približne 72 % žiakov, ktorí pochádzajú zo štandardného sociálneho prostredia, v rámci DV prevládala kombinácia online a offline formy spoločne s výlučne online formou DV. Iná situácia bola v prípade žiakov pochádzajúcich z MRK, kde sa cca 22 % žiakov vôbec nezapájalo do DV a cca 55 % sa zúčastňovalo offline formy DV. Rovnaký model vzdelávania sa uplatňoval aj v prípade žiakov pochádzajúcich z rodín, ktoré poberajú dávky v hmotnej núdzi.

Graf č.22 a 23

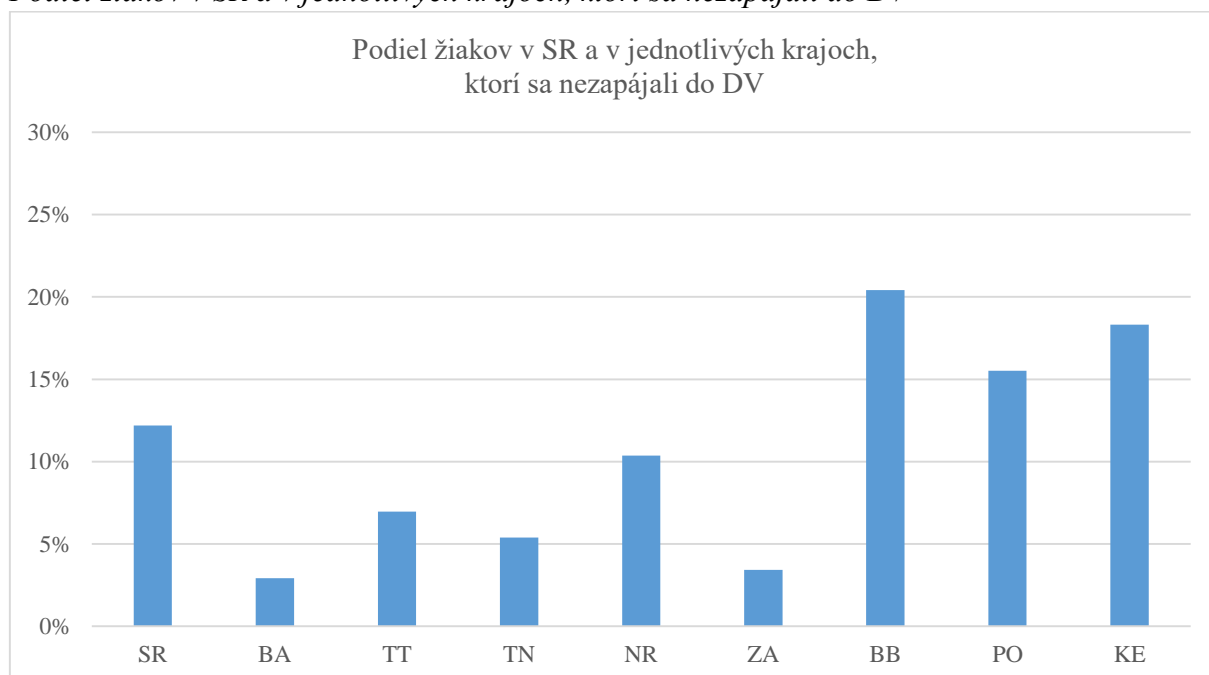
Podiel zapojenia/nezapojenia sa žiakov do jednotlivých foriem DV v rámci skupín žiakov podľa sociálnej charakteristiky rodín, z ktorých pochádzajú

Graf č. 24 ilustruje podiel žiakov v jednotlivých krajoch, ktorí sa nezapájali ani do jednej z foriem DV. Evidentne je zastúpenie tejto skupiny žiakov nadpriemerné v Banskobystrickom kraji (cca 20 % žiakov), Košickom kraji (cca 18 % žiakov) a Prešovskom kraji (cca 15 % žiakov), teda v krajoch, kde je nadpriemerné zastúpenie žiakov patriacich k sociálne zraniteľným skupinám.

Graf č.24

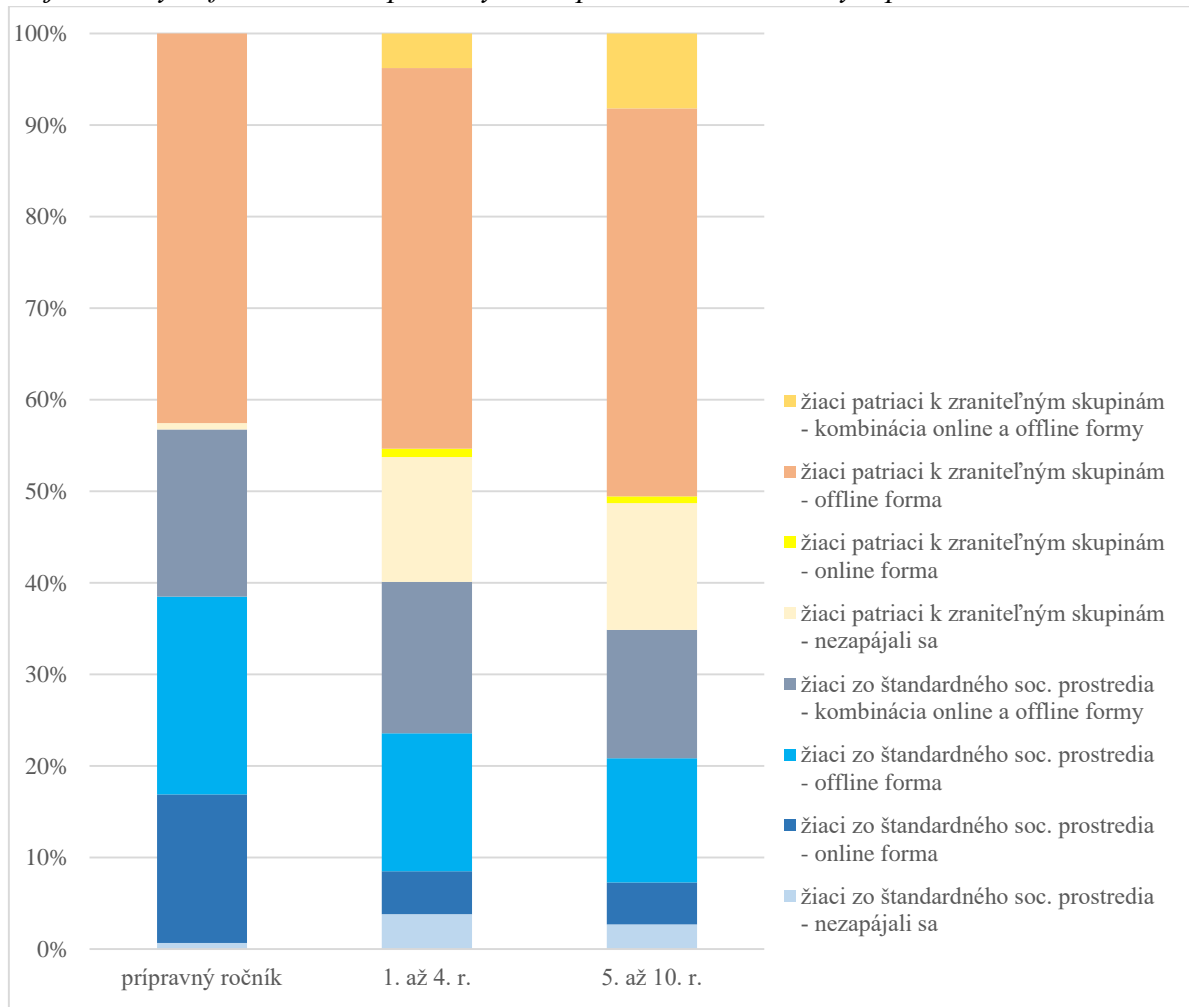
Podiel žiakov v SR a v jednotlivých krajoch, ktorí sa nezapájali do DV

Výsledky zapojenia jednotlivých skupín žiakov podľa sociálnej charakteristiky rodín, z ktorých pochádzajú, do jednotlivých foriem DV boli posudzované jednotlivo aj v každej z troch skupín škôl podľa ich zamerania, pričom do úvahy bola braná aj veková (ročníková) štruktúra žiakov. V každej vekovej (ročníkovej) skupine v rámci *špeciálnej ZŠ (pre žiakov mentálnym postihnutím)* sú však badateľné spoločné znaky. V prípravnom ročníku sa žiaci, ktorí patria k sociálne zraniteľným skupinám, vzdelávali prevažne offline formou DV, zatiaľ čo u žiakov zo sociálne štandardného prostredia prevažovali v spoločnom súčte kombinácia online a offline formy v súčte s výlučne online formou. Je ale potrebné zdôrazniť, že iba zlomok žiakov prípravného ročníka v každej sociálnej kategórii sa DV vôbec nezúčastňoval, čo neplatí pre ďalšie dve vekové (ročníkové) skupiny. V 1. – 4. ročníku ako aj v 5. – 10. ročníku rastie podiel žiakov, ktorí sa nezapájali do žiadnej z foriem DV, pričom tento podiel je výrazne vyšší u žiakov patriacich k sociálne zraniteľným skupinám. Výrazne narastá aj rozdiel v účasti oboch sociálnych skupín žiakov na výlučne online forme DV v prospech žiakov zo štandardného sociálneho prostredia a offline forma DV je typická pre vzdelávanie žiakov patriacich k sociálne zraniteľným skupinám.

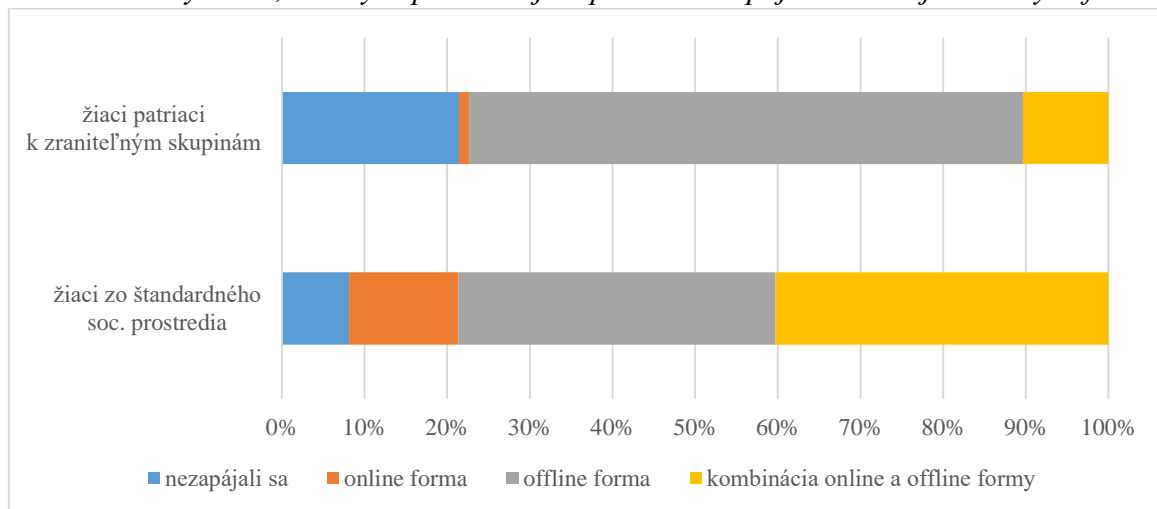
Graf č.25

Podiel žiakov prípravného ročníka, 1. až 4. ročníka a 5. až 10. ročníka podľa ich zapojenia sa do jednotlivých foriem DV v špeciálnych ZŠ pre žiakov s mentálnym postihnutím

Graf č. 26

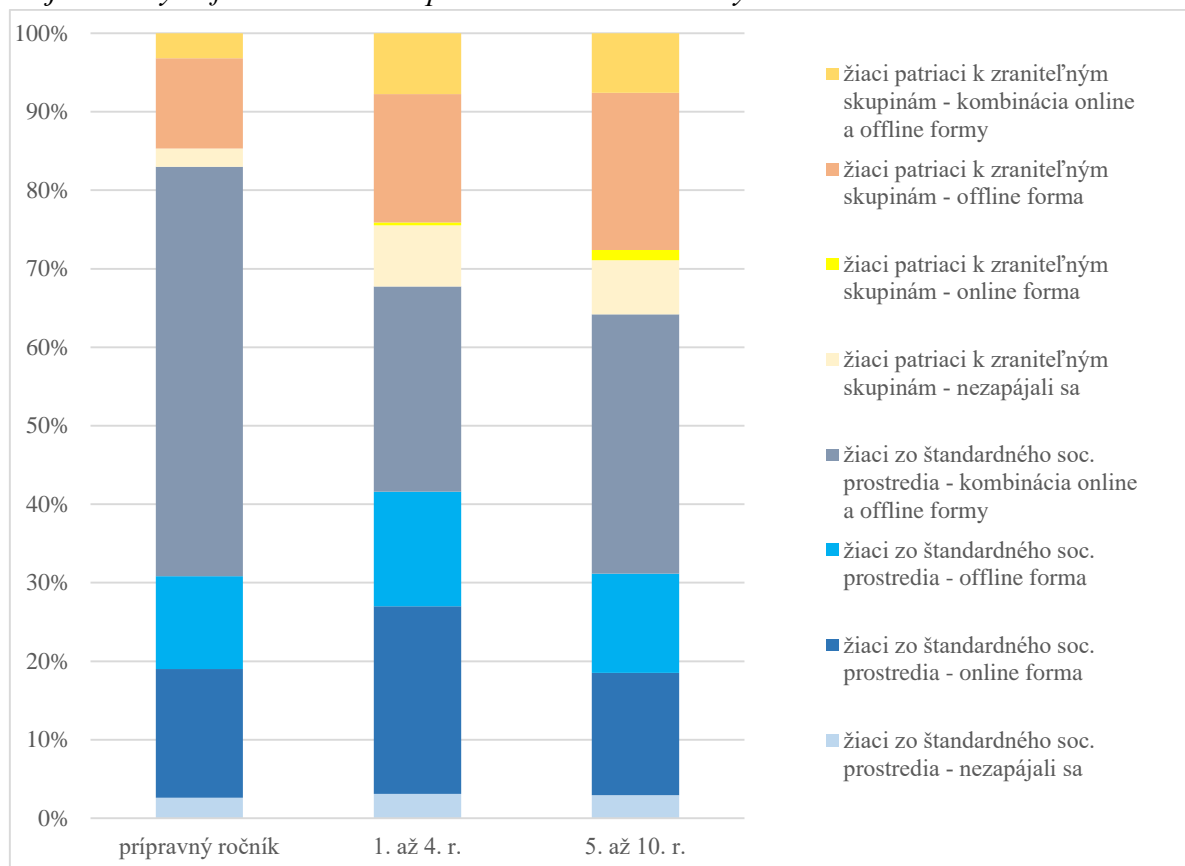
Podiel žiakov špeciálnych ZŠ (pre žiakov s mentálnym postihnutím) podľa sociálnej charakteristiky rodín, z ktorých pochádzajú a podľa ich zapojenia sa do jednotlivých foriem DV

V rámci škôl pre žiakov s viacnásobným ZZ malo zapojenie žiakov podľa sociálnej charakteristiky rodín, z ktorých pochádzajú, v jednotlivých vekových (ročníkových) skupinách niektoré zhodné znaky so špeciálnymi školami (pre žiakov s mentálnym postihnutím) s výnimkou jedného pozoruhodného rozdielu, ktorý spočíva vo väčšom podiele žiakov 1. – 4. ročníka pochádzajúcich zo štandardného sociálneho prostredia, ktorí boli zapojení do výlučne online formy DV, než tomu bolo v skupine žiakov 5. – 10. ročníka.

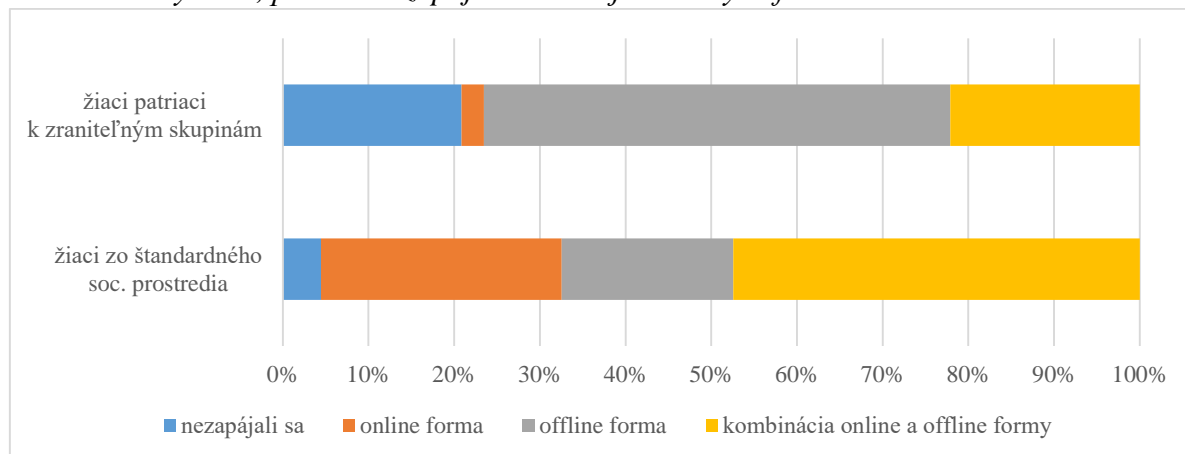
Graf č.27

Podiel žiakov prípravného ročníka, 1. až 4. ročníka a 5. až 10. ročníka podľa ich zapojenia sa do jednotlivých foriem DV v ZŠ pre žiakov s viacnásobným ZZ

Graf č. 28

Podiel žiakov podľa sociálnej charakteristiky rodín, vzdelávajúcich sa v ZŠ pre žiakov s viacnásobným ZZ, podľa ich zapojenia sa do jednotlivých foriem DV

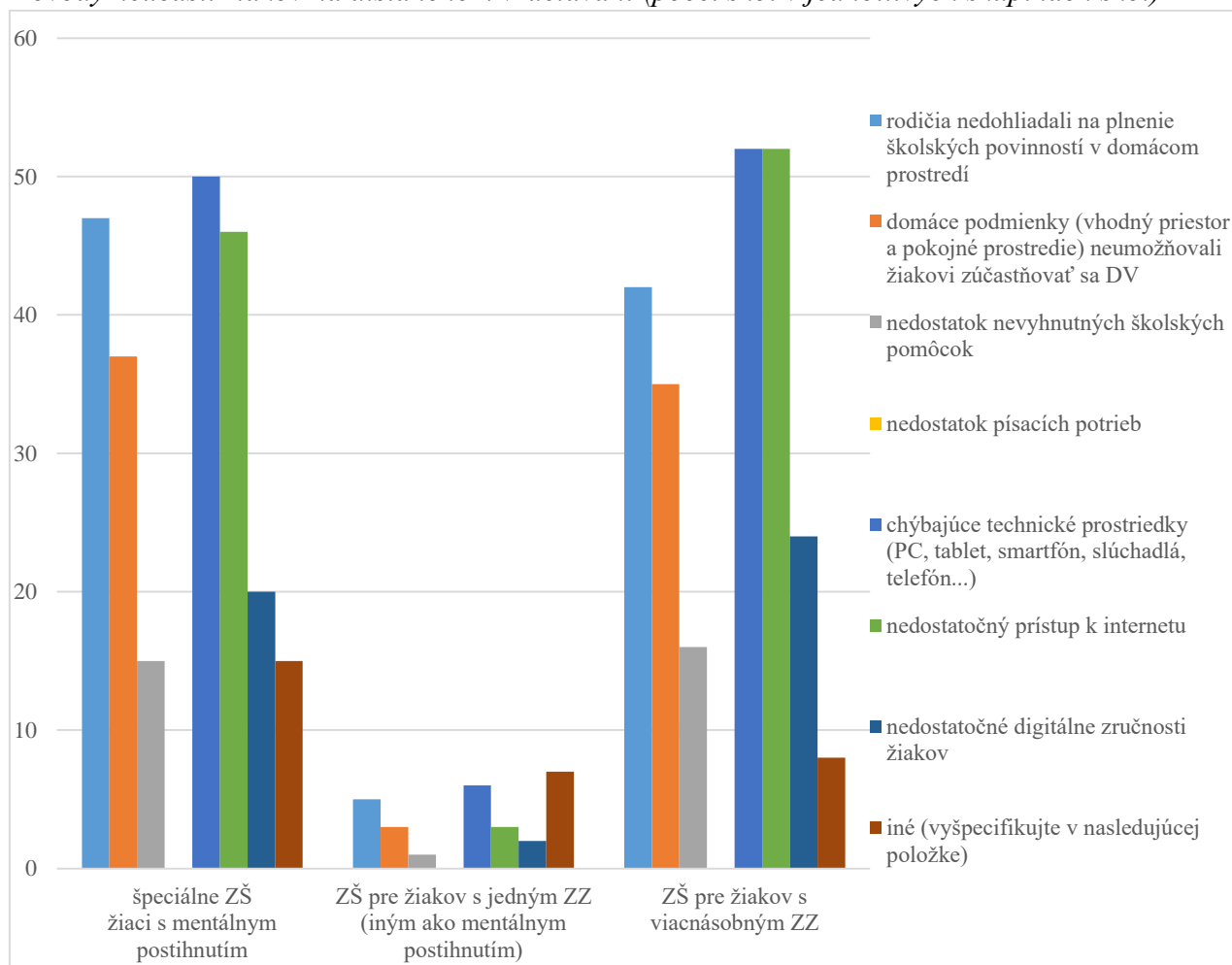
Keďže bolo známe, že istý počet žiakov sa do DV nezapájal vôbec (cca 12,4 % žiakov z počtu žiakov všetkých škôl, ktoré sa zúčastnili dotazníkového prieskumu), čo napokon ilustrujú aj predchádzajúce údaje, boli respondenti požiadaní o odhad dôvodov, pre ktoré sa tak stalo.

V skupine špeciálnych škôl (pre žiakov s mentálnym postihnutím) a v skupine škôl pre žiakov s viacnásobným ZZ respondenti najčastejšie ako príčinu neúčasti žiakov uvádzali chýbajúce technické prostriedky (PC, tablet, smartfón,...), ďalej nedostatočný prístup k internetu, nedostatočnú podporu rodičov a charakter domáceho prostredia, ktorý neumožňoval žiakovi koncentrovať sa na prácu. Vo voľných odpovediach ako príčinu neúčasti žiakov na DV častejšie uvádzali aj nezáujem/sabotovanie práce zo strany samotných žiakov. Paradoxne, niektoré protipandemické opatrenia (zákaz pohybu medzi okresmi) bránili rodičom a žiakom, aby si prišli prevziať úlohy a doručiť ich späť škole.

Respondenti v školách pre žiakov s jedným ZZ (okrem mentálneho postihnutia) k príčinám, ktoré boli prekážkami pre účasť žiakov na DV okrem chýbajúcej podpory rodičov a chýbajúcich technických prostriedkov vo voľných odpovediach zdôvodňovali neúčasť žiakov na DV charakterom ich ZZ (pre žiakov s poruchami autistického spektra je nevhodné online forma DV a rovnako značná časť z nich nie je schopná pracovať v domácom prostredí; niektoré ZZ vyžadujú využívať pri vzdelávaní veľké množstvo učebných pomôcok, s ktorými je schopný pracovať iba odborník).

Graf č. 29

Dôvody neúčasti žiakov na dištančnom vzdelávaní (počet škôl v jednotlivých skupinách škôl)

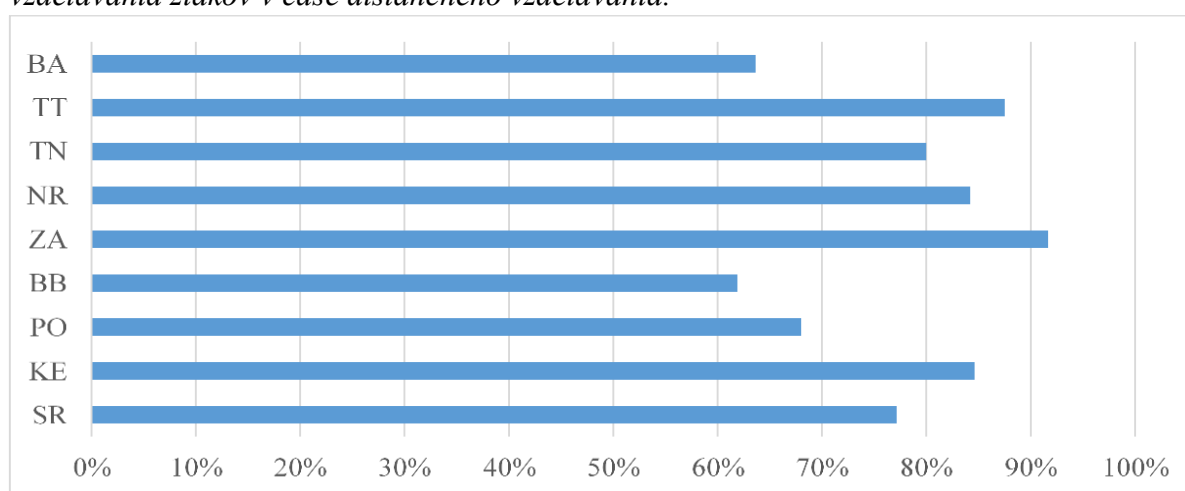
4. Opatrenia prijaté na zabezpečenie dištančného vzdelávania v školskom roku 2020/2021

Systematický prístup k organizovaniu DV má potenciál zvýšiť jeho efektivitu. Z tohto dôvodu sa v dotazníkovom prieskume zisťovalo, či školy k DV pristupovali na základe vopred stanoveného plánu, vrátane toho, aké oblasti uvedený plán zahŕňal, a takisto toho, či pravidlá stanovené v pláne boli flexibilne upravované na základe vyhodnocovania ich aktuálnosti a účinnosti.

Takýto plán vypracovalo 77,1 % škôl (108 škôl), ktoré sa zúčastnili dotazníkového prieskumu a podiel týchto škôl v jednotlivých krajoch je obsahom grafu č. 30.

Graf č. 30

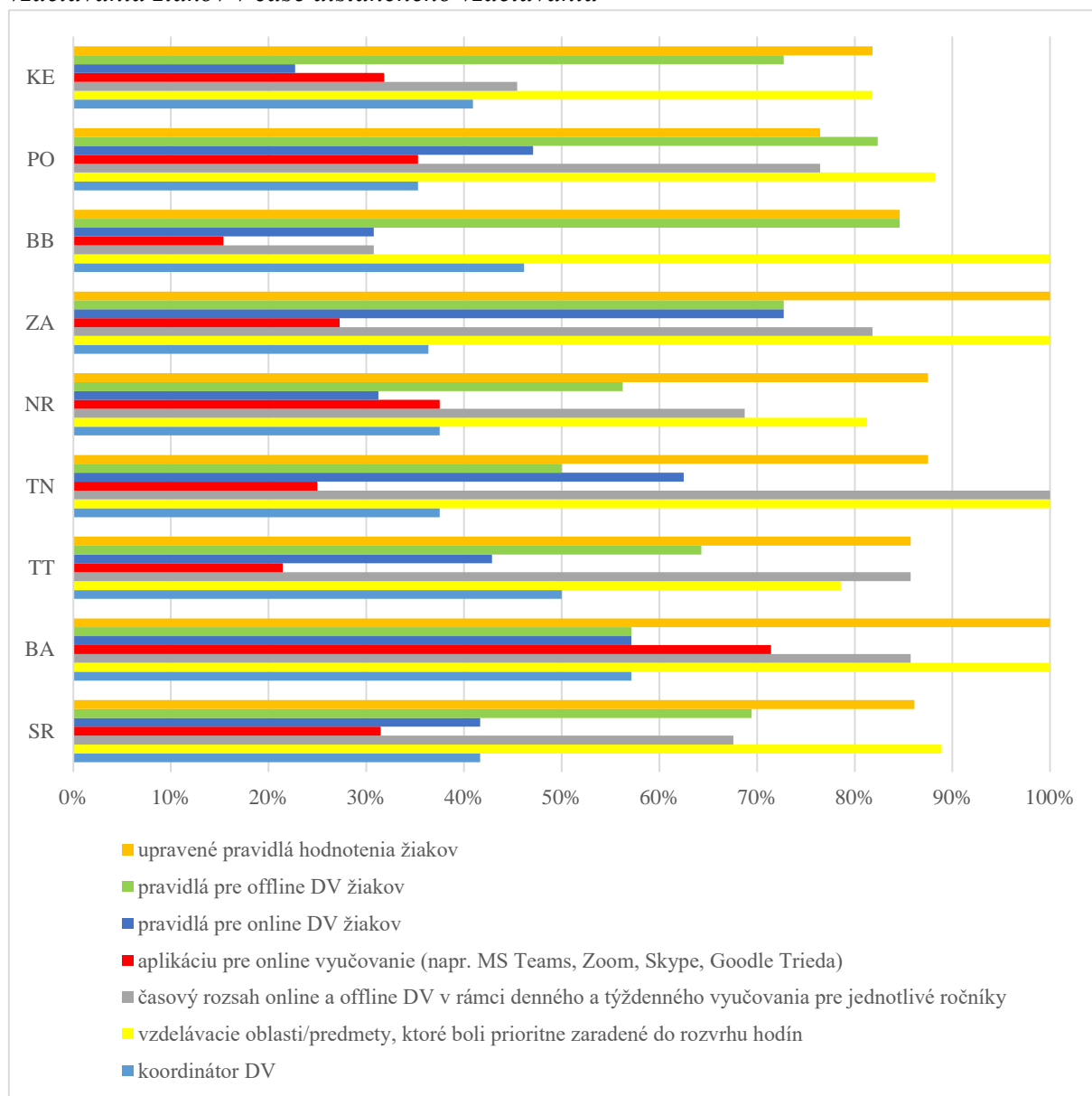
Podiel škôl v SR a v jednotlivých krajoch, ktoré v školskom roku 2020/2021 vypracovali Plán vzdelávania žiakov v čase dištančného vzdelávania.

Plány vzdelávania mali prirodzene v jednotlivých školách rozdielny charakter najmä z aspektu zastúpenia oblastí, ktoré boli ich súčasťou. Väčšina škôl venovala pozornosť najmä určeniu vzdelávacích oblastí resp. vyučovacích predmetov, ktoré budú zaradené do rozvrhu hodín, úprave pravidiel hodnotenia žiakov a nastaveniu časových proporcií medzi online a offline formami DV v rámci vyučovacieho dňa, resp. vyučovacieho týždňa. K menej frekventovaným oblastiam plánu patrilo určenie koordinátora DV, ktorého úloha mohla významne ovplyvniť rovnomerné zaťažovanie žiakov aj učiteľov, prípadne mohol navrhovať úpravu pravidiel DV na základe systematického zberu údajov o ich fungovaní. Takisto menej škôl venovalo pozornosť určeniu jednotnej komunikačnej platformy pre synchronnú formu online DV, čo zrejme súvisí s tým, že išlo o menšinovo zastúpený spôsob vzdelávania.

Graf č. 31

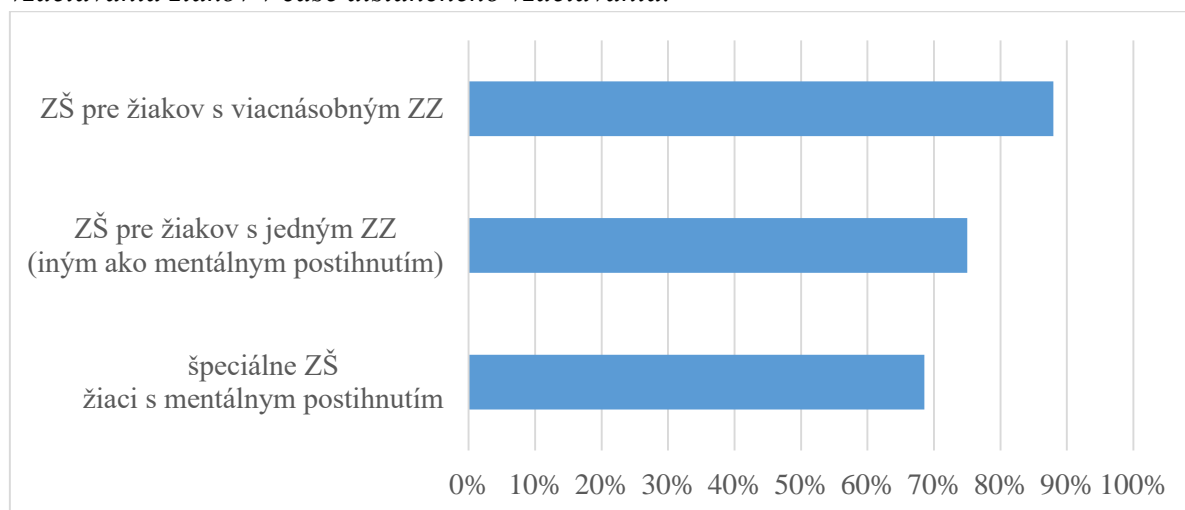
Podiel škôl v SR a v jednotlivých krajoch podľa zastúpenia oblastí, ktoré boli obsahom Plánu vzdelávania žiakov v čase dištančného vzdelávania

Jednotlivé skupiny škôl podľa zamerania nerovnako intenzívne pristupovali k vypracovaniu strategického materiálu, ktorý mal nastavovať dôležité pravidlá DV. Tak ako to ilustruje graf č. 32 plán vypracúvali najmä školy pre žiakov s viacnásobným ZZ (takmer 88 %) a najmenej častý bol v špeciálnych školách pre žiakov s mentálnym postihnutím (67 %).

Graf č. 32

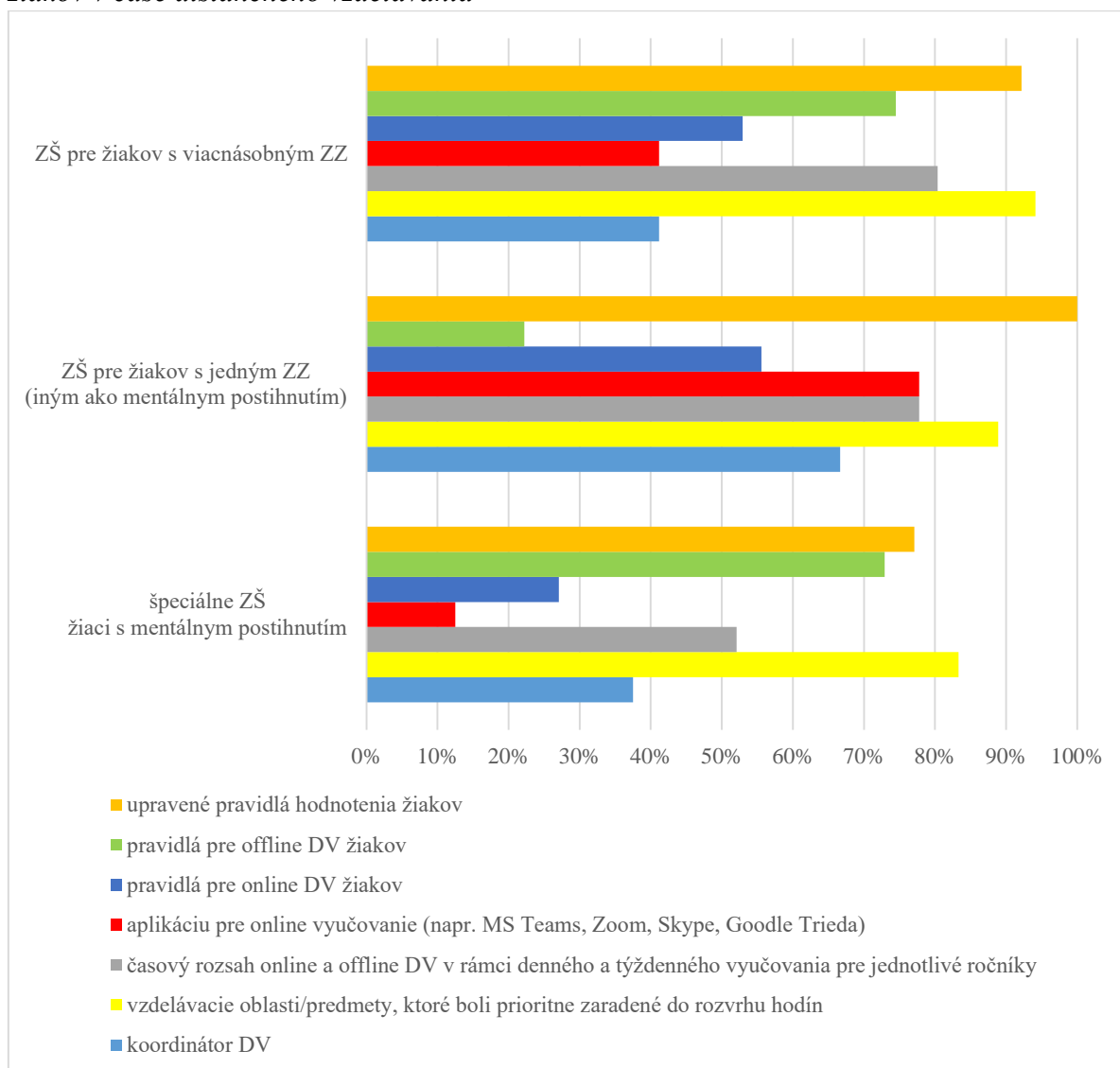
Podiel škôl v jednotlivých skupinách, ktoré v školskom roku 2020/2021 vypracovali Plán vzdelávania žiakov v čase dištančného vzdelávania.

Zaujímavé sú aj rozdielne prístupy jednotlivých skupín škôl podľa zamerania k preferenciám oblastí, ktoré plány obsahovali. Všetky tri skupiny škôl síce venovali prvoradú pozornosť výberu vzdelávacích oblastí/vyučovacích predmetov, ktoré budú vzdelávané v rámci DV, takisto nastaveniu systému hodnotenia žiakov, ale zásadne sa líšili v oblasti určenia aplikácie pre synchronnú formu online DV. Najmenej pozornosti tejto téme venovali špeciálne školy pre žiakov s mentálnym postihnutím (12,5 %) a najviac školy pre žiakov s jedným ZZ (takmer 78 %). Ide o prirodzený dôsledok už uvádzaných zistení, podľa ktorých bola najčastejšou formou DV v školách pre žiakov s jedným ZZ výlučne online forma DV v súčte kombinácie online a offline formy DV, na rozdiel od špeciálnych škôl (pre žiakov s mentálnym postihnutím), kde prevažovala offline forma DV. Podrobnosti sú obsiahnuté v grafe č. 33.

Graf č. 33

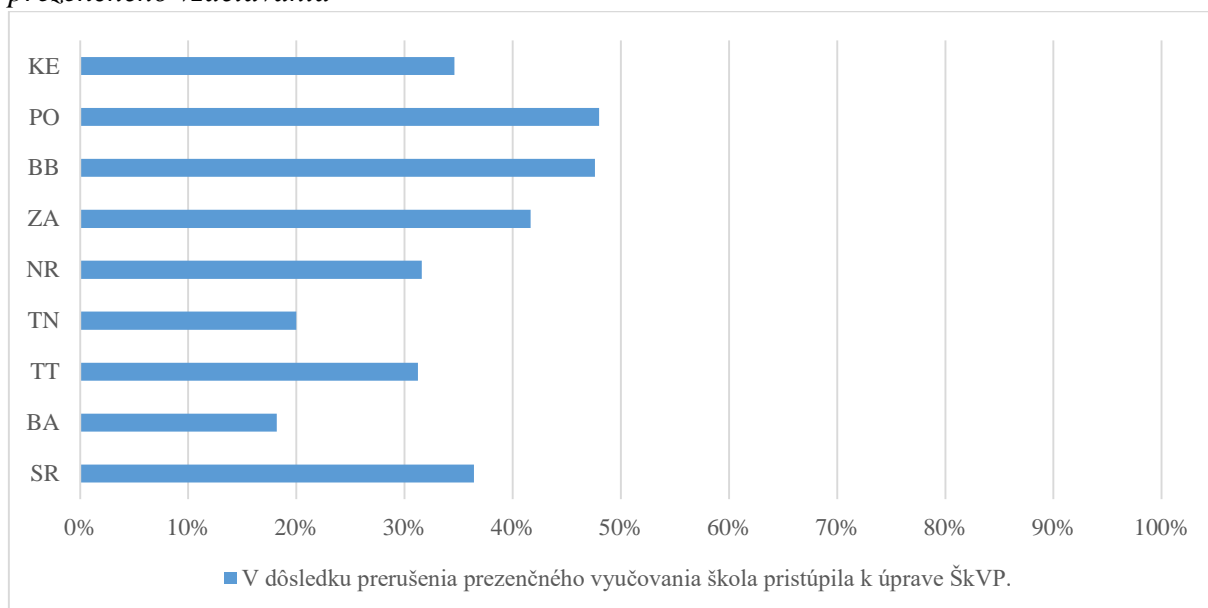
Podiel jednotlivých skupín škôl podľa zastúpenia oblastí, ktoré boli obsahom Plánu vzdelávania žiakov v čase dištančného vzdelávania

Časť škôl (36%) v dôsledku zmeny organizácie vzdelávania, ktorá bola dôsledkom prerušenia prezenčného vzdelávania, pristúpila k úprave školských vzdelávacích programov (ŠkVP). Graf č. 34 ilustruje podiel takýchto škôl v jednotlivých krajoch.

Graf č. 34

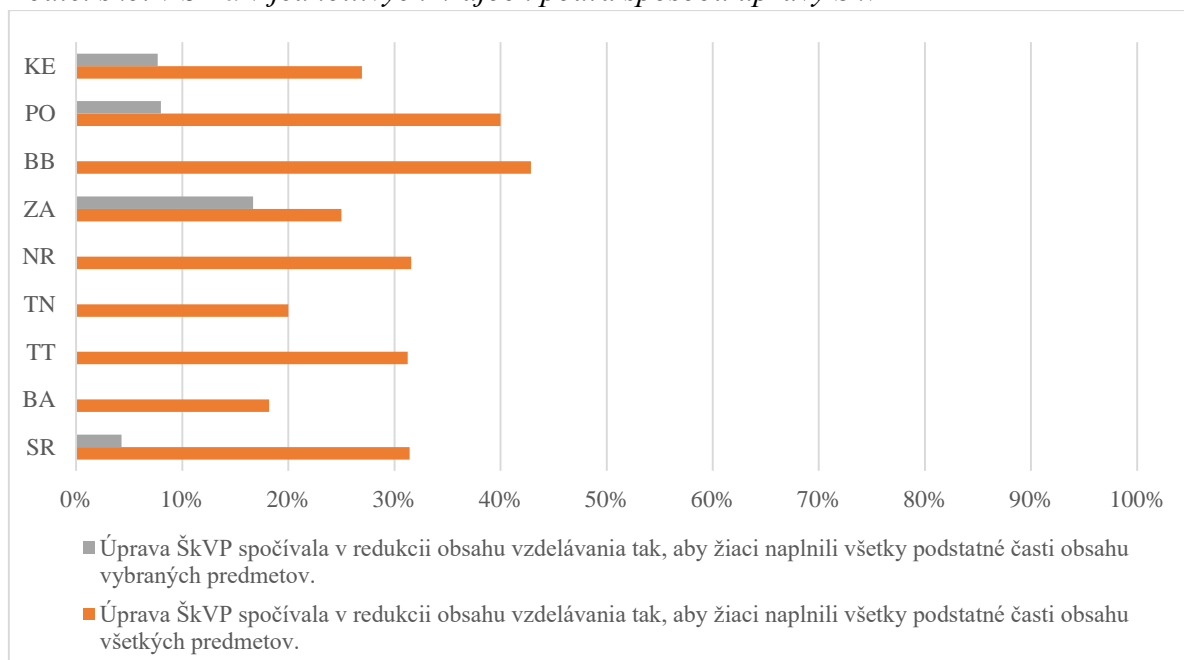
Podiel škôl v SR a v jednotlivých krajoch, ktoré pristúpili k úprave ŠkVP v dôsledku prerušenia prezenčného vzdelávania

Prevažná časť škôl v rámci úpravy ŠkVP pristúpila k redukcii obsahu vzdelávania tak, aby si žiaci osvojili všetky podstatné časti obsahu všetkých predmetov. Z grafu č. 35 vyplýva, že iba v troch krajoch mali zastúpenie školy, ktoré v rámci úprav redukovali obsah vzdelávania tým spôsobom, aby si žiaci osvojili všetky podstatné časti vybraných predmetov.

Graf č.35

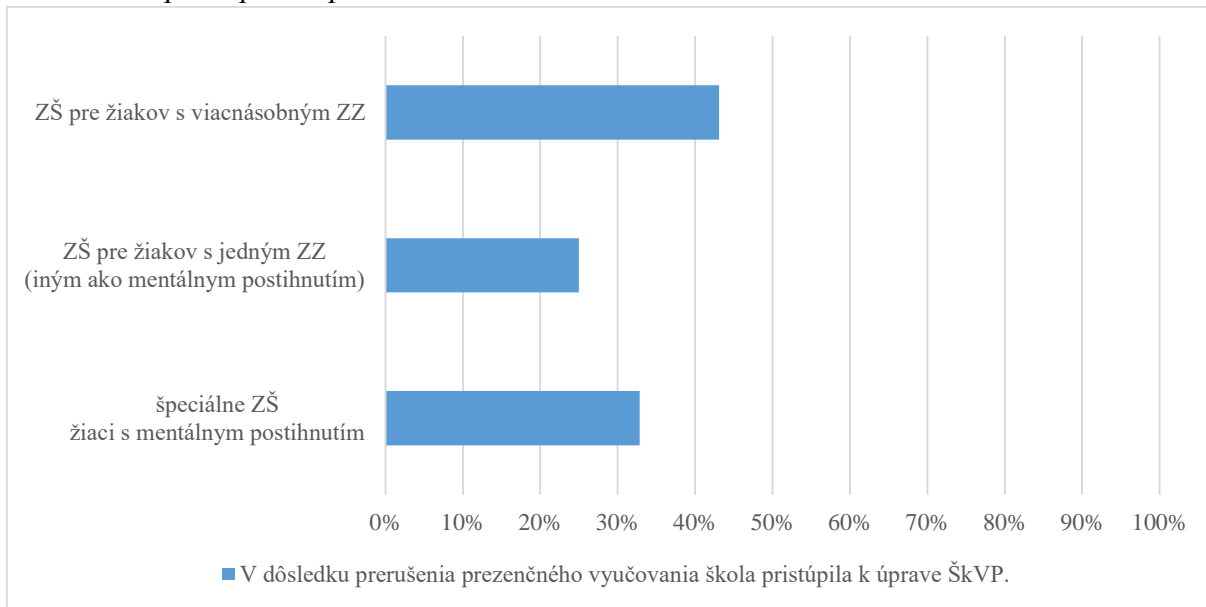
Podiel škôl v SR a v jednotlivých krajoch podľa spôsobu úpravy ŠkVP

Najintenzívnejšie sa úpravy ŠkVP viazali ku školám pre žiakov s viacnásobným ZZ (43 %), najmenej do ŠkVP zasahovali školy pre žiakov s jedným ZZ (iným ako mentálnym postihnutím) – 25 %.

Graf č. 36

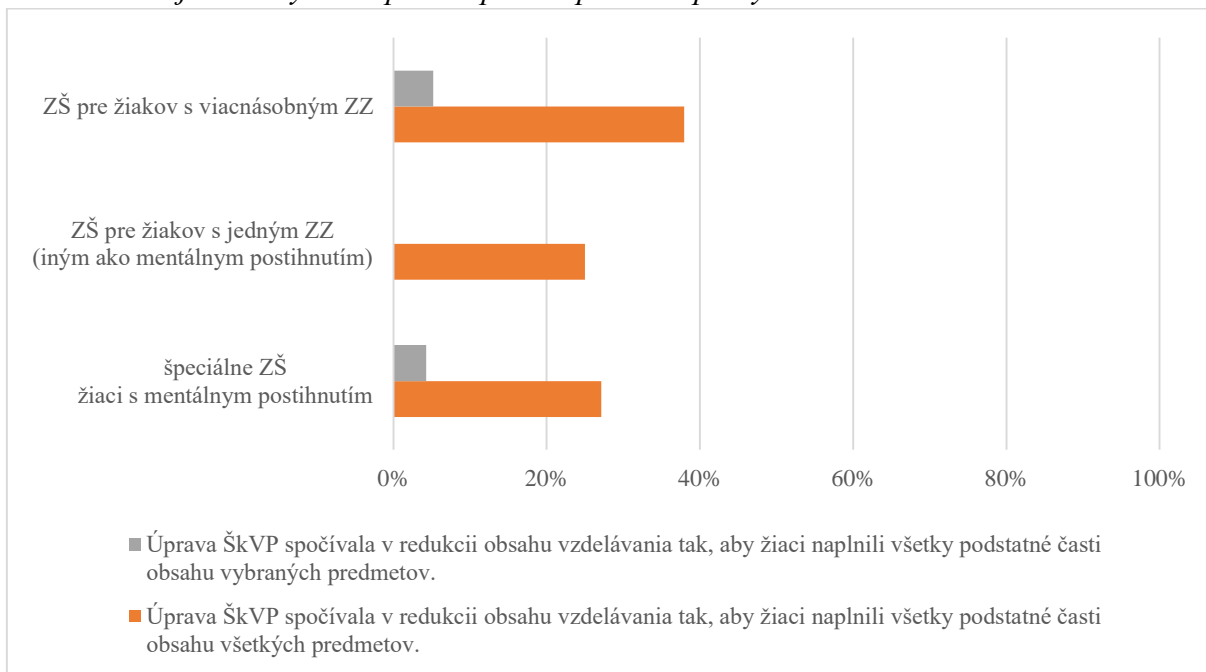
Podiel škôl v jednotlivých skupinách škôl, ktoré v dôsledku prerušenia prezenčného vzdelávania pristúpili k úprave ŠkVP

Charakter úprav ŠkVP v jednotlivých skupinách škôl podľa ich zamerania v podstate kopíruje situáciu v rámci SR, čo znamená, že iba zanedbateľný počet škôl zvolil takú úpravu ŠkVP, ktorá by spočívala v redukcii obsahu vybraných predmetov.

Graf č. 37

Podiel škôl v jednotlivých skupinách podľa spôsobu úpravy ŠkVP

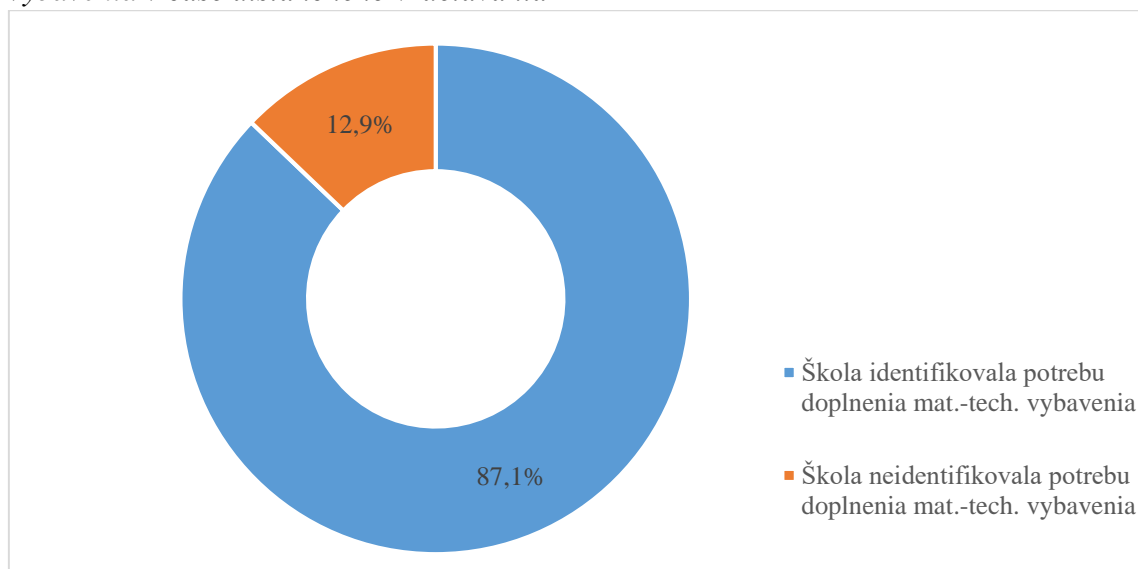

Dištančné vzdelávanie, nech sa už uskutočňuje ktoroukoľvek formou, kladie nároky na iný typ materiálno-technického vybavenia, než vzdelávanie prezenčné. Je všeobecne známe, že online vzdelávanie nebolo uplatňované v neposlednom rade pre nedostatočný prístup žiakov, ale aj učiteľov k potrebným informačno-komunikačným prostriedkom, resp. v danej lokalite pre ich fungovanie nebola k dispozícii potrebná infraštruktúra.

Graf č. 38 uvádza pomer škôl, ktoré pocíťovali nedostatok vhodného a potrebného materiálno-technického vybavenia pre DV (87 %) a škôl, ktoré považovali vybavenie za dostatočné (cca 13 %).

Graf č. 38

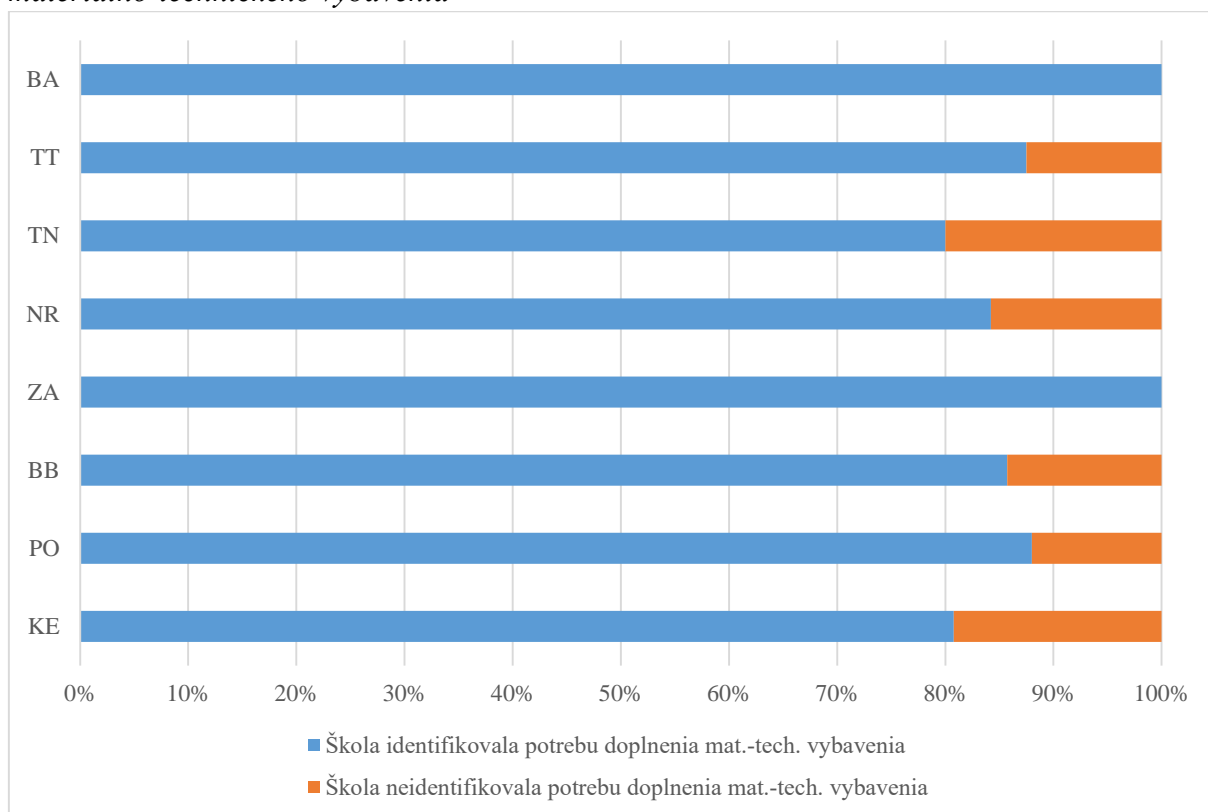
Podiel škôl, ktoré identifikovali/neidentifikovali potrebu doplnenia materiálno-technického vybavenia v čase dištančného vzdelávania

Najväčší nedostatok potrebného vybavenia pocíťovali školy Bratislavského kraja (100 %) a Žilinského kraja (100 %), ale už z celoslovenského priemeru je zrejmé, že v školách každého z krajov je deficit v uvedenej oblasti citel'ný.

Graf č. 39

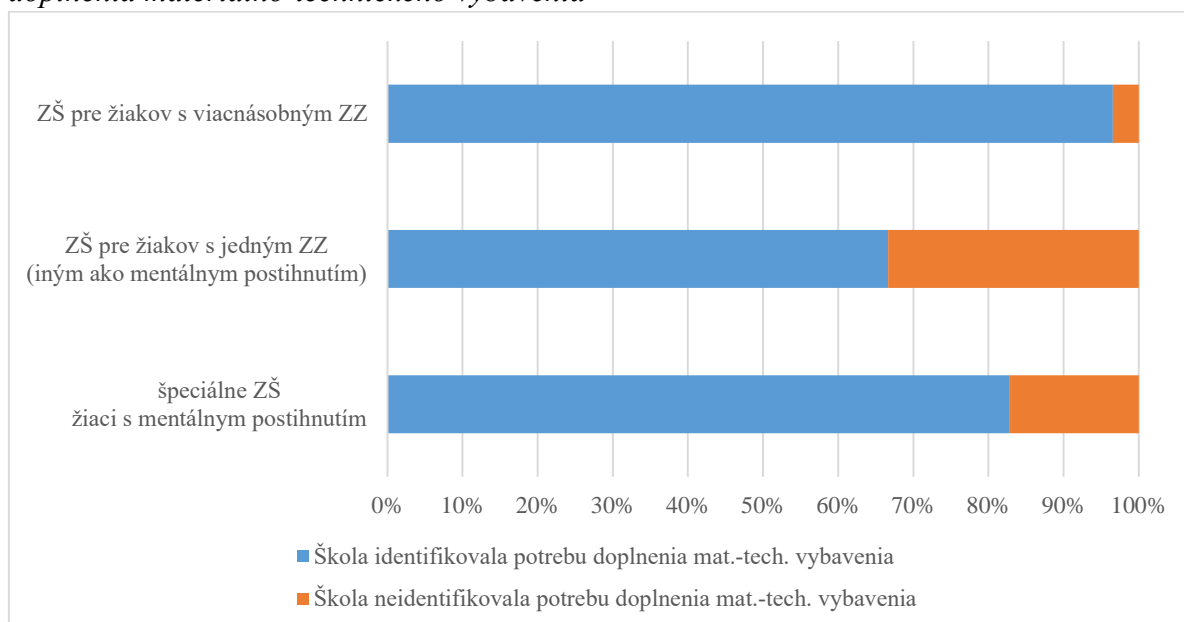
Podiel škôl v jednotlivých krajoch, ktoré identifikovali/neidentifikovali potrebu doplnenia materiálno-technického vybavenia

Z pohľadu jednotlivých skupín škôl podľa ich zamerania najväčší nedostatok vybavenia pociťujú školy pre žiakov s viacnásobným ZZ (takmer 97 % škôl), najmenej tie, ktoré sa špecializujú na jeden druh ZZ (67 %).

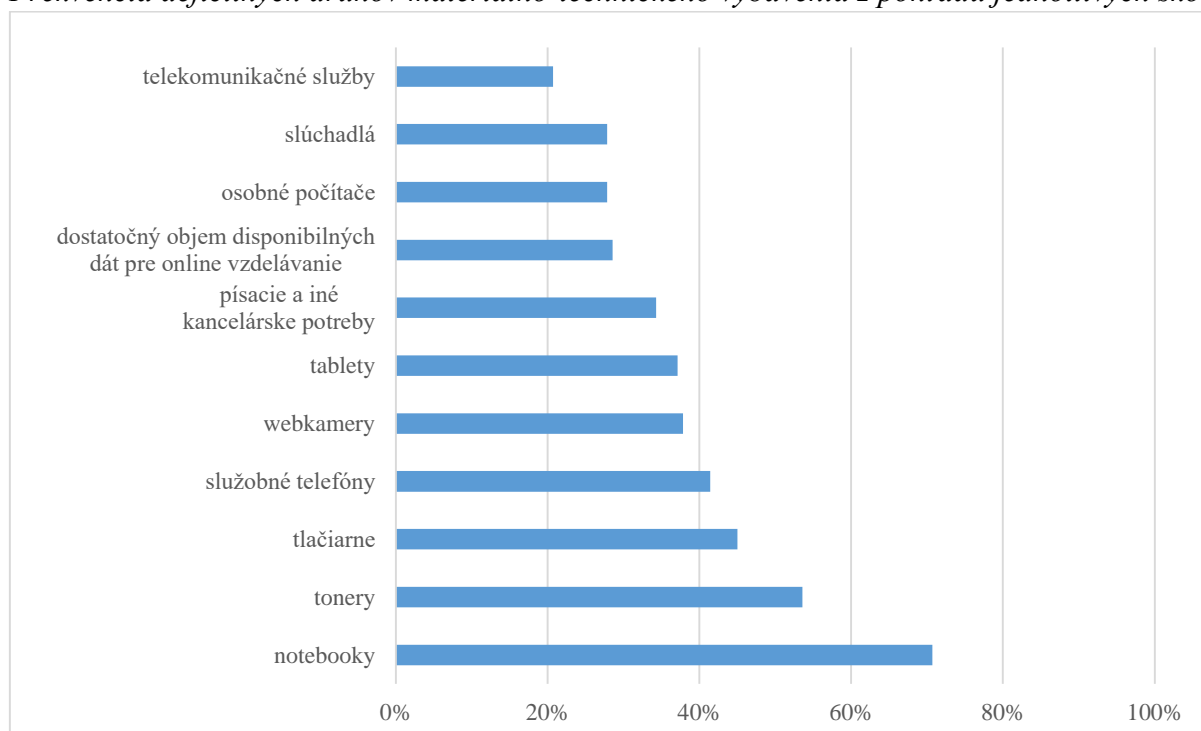
Graf č. 40

Podiel škôl v jednotlivých skupinách škôl, ktoré identifikovali/neidentifikovali potrebu doplnenia materiálno-technického vybavenia

Graf 41

Frekvencia deficitných druhov materiálno-technického vybavenia z pohľadu jednotlivých škôl

Z tabuľky č. 13 a grafu č. 42 vyplýva, že 72 % škôl označilo za poskytovateľa prostriedkov na doplnenie materiálno-technického vybavenia pre DV MŠVVaŠ SR, ďalej školy využívali najmä vlastné zdroje (52,1 %) a z pohľadu 30 % škôl boli výraznými poskytovateľmi aj ich zriaďovatelia. Značné rozdiely v štruktúre poskytovateľov sú medzi jednotlivými krajinami. Zatiaľ čo školy v Bratislavskom kraji intenzívne využívali pomoc rodičov a firiem alebo občianskych združení, tak v Košickom kraji, Prešovskom kraji, Nitrianskom kraji a Trnavskom kraji patrili títo poskytovatelia k marginálnym.

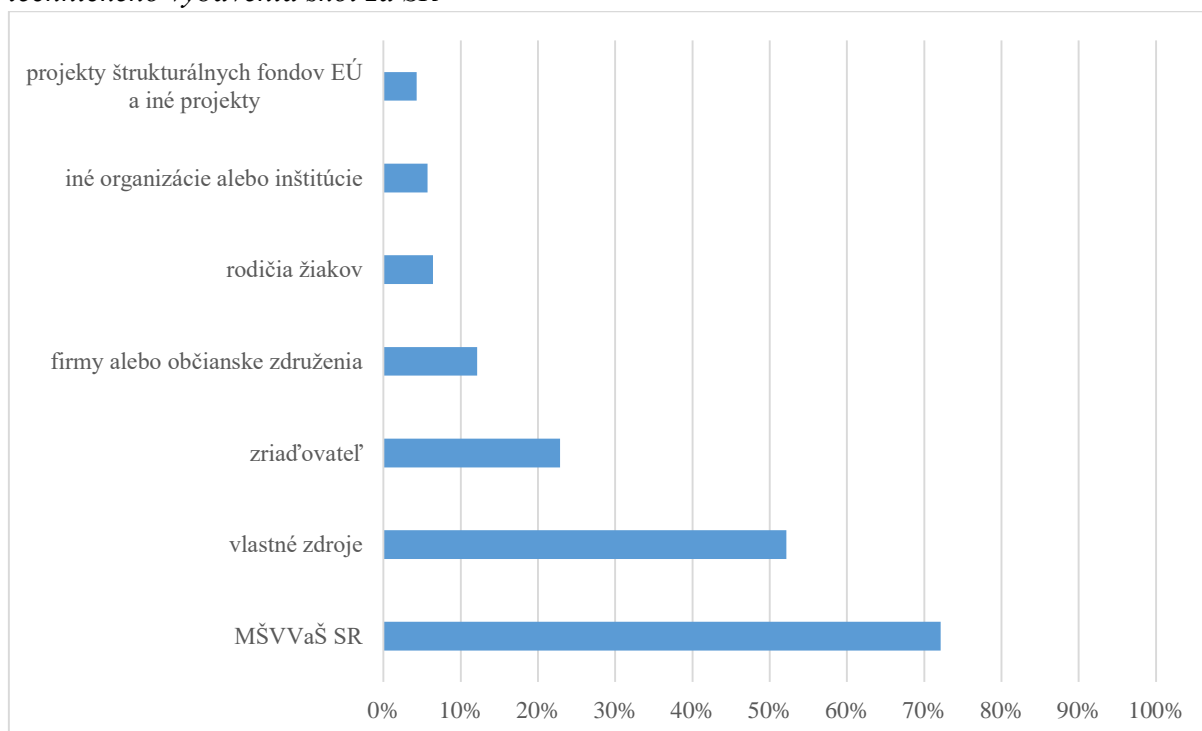
Tab. č. 13

Frekvencia inštitúcií označených ako poskytovateľov zdrojov na dopĺňaní materiálno-technického vybavenia škôl za SR a v jednotlivých krajinách

Kraj	MŠVVaŠ SR	projekty štrukturálnych fondov EÚ a iné projekty	zriaďovateľ	rodičia žiakov	firmy alebo občianske združenia	vlastné zdroje	iné organizácie alebo inštitúcie
BA	100,0%	0,0%	18,2%	27,3%	27,3%	81,8%	9,1%
TT	50,0%	0,0%	12,5%	0,0%	6,3%	62,5%	0,0%
TN	80,0%	10,0%	20,0%	10,0%	40,0%	30,0%	20,0%
NR	73,7%	5,3%	26,3%	0,0%	5,3%	42,1%	5,3%
ZA	66,7%	8,3%	8,3%	16,7%	8,3%	58,3%	8,3%
BB	81,0%	14,3%	19,0%	9,5%	14,3%	47,6%	14,3%
PO	76,0%	0,0%	44,0%	4,0%	8,0%	60,0%	0,0%
KE	61,5%	0,0%	19,2%	0,0%	7,7%	42,3%	0,0%
SR	72,1%	4,3%	22,9%	6,4%	12,1%	52,1%	5,7%

Graf č. 42

Frekvencia inštitúcií označených ako poskytovateľov zdrojov na dopĺňaní materiálno-technického vybavenia škôl za SR

5. Priebeh dištančného vzdelávania (online a offline) v školskom roku 2020/2021

Z tab. č. 12 je zrejmé, že niektorý z variantov online formy DV, či už samostatne alebo v kombinácii s offline formou DV uplatňovalo 99 škôl. Zvyšok škôl (41) využíval výlučne offline formu DV.

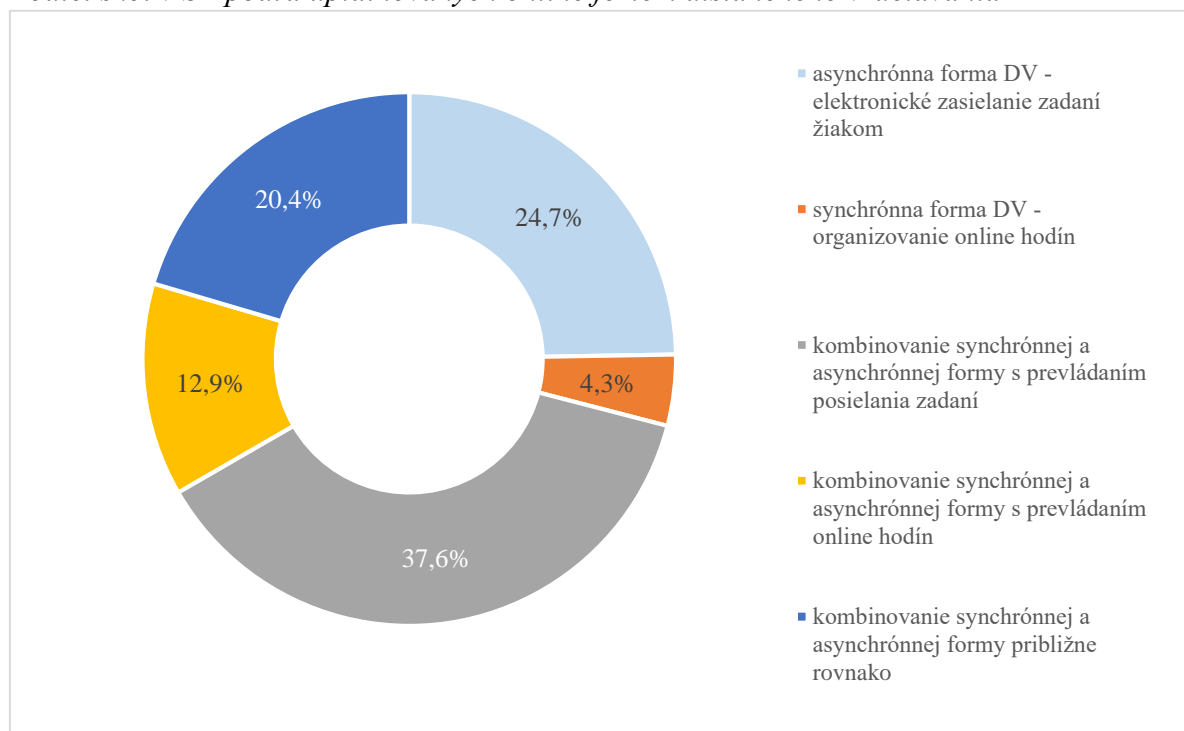
Osobitná pozornosť pri analýze dát bola venovaná štruktúre online formy DV, teda formy, ktorá bola viazaná na prístup žiakov i učiteľov k internetu a k príslušnému technickému vybaveniu (PC, tablet, smartfón,..), a takisto aspoň na minimálne digitálne kompetencie oboch skupín aktérov vzdelávania.

Z grafu č. 43 vyplýva, že najviac škôl (cca 38 %), ktoré vzdelávali online, využívali kombináciu synchronnej a asynchronnej formy s prevahou asynchronnej formy, teda žiakom boli zasielané zadania prostredníctvom digitálnych zariadení. Kombináciu synchronnej a asynchronnej formy s prevahou synchronnej formy, teda súbežnej interakcie učiteľa a žiaka v podobe online hodín, uskutočňovalo iba 13 % škôl.

Výlučné uplatňovanie synchronného spôsobu vyučovania bolo typické iba pre 4,3 % škôl, zato výlučné uplatňovanie asynchronnej formy až takmer pre 25 %.

Graf č.43

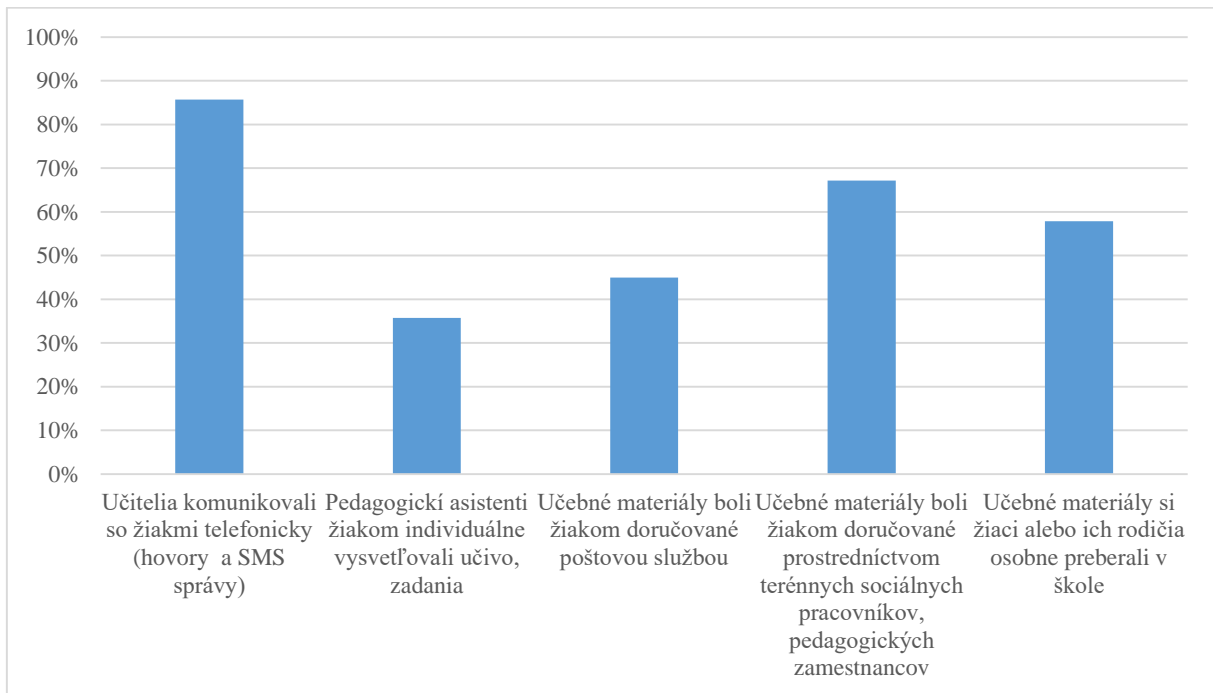
Podiel škôl v SR podľa uplatňovaných online foriem dištančného vzdelávania

K dôležitým aspektom pohľadu na DV patrí aj spôsob, ktorým škola komunikovala so žiakmi v prípade, že uplatňovala offline vzdelávanie. Podľa grafu č. 44 prevažovali komunikácia prostredníctvom telefónu (cca 87 %) a doručovanie materiálov prostredníctvom terénnych sociálnych pracovníkov a pedagogických zamestnancov (67 %) a osobné preberanie učebných materiálov rodičmi a žiakmi v škole (cca 58 %). Menej často bola na prepravu materiálov využívaná poštová služba (45 %) a najmenej často boli využívané služby PA na individuálne telefonické vysvetľovanie učebnej látky (36 %).

Graf č. 44

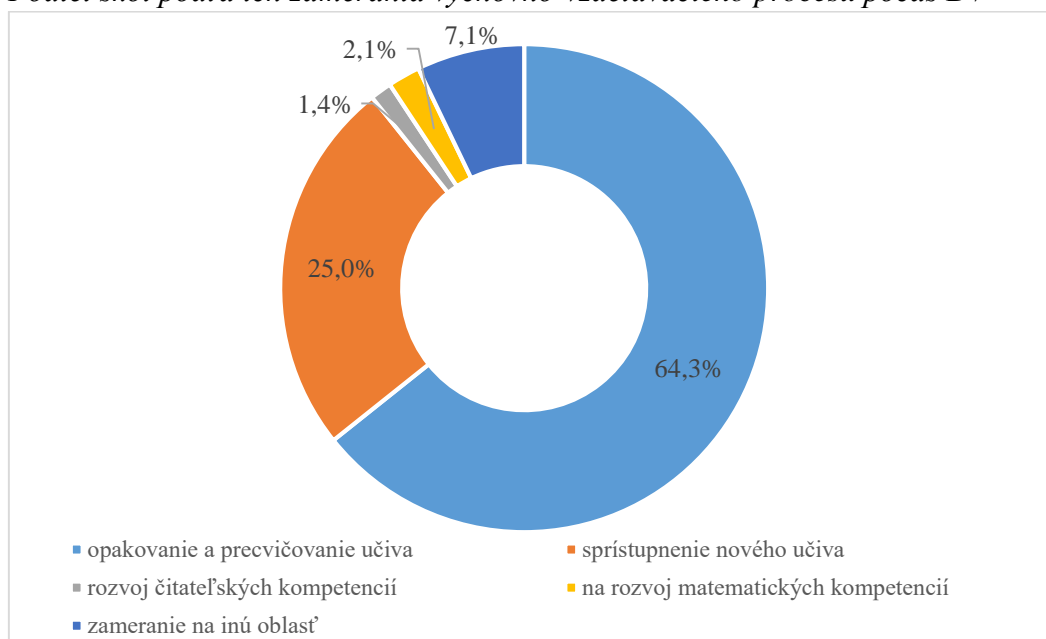
Frekvencia jednotlivých spôsobov komunikácie škôl so žiakmi v čase DV

Okrem procesných stránok DV je mimoriadne dôležitá aj obsahová stránka vzdelávania, ktorá je priamo ovplyvnená charakterom foriem DV a ich možnosťami. Má sa na mysli, že pri offline forme, alebo asynchrónnej online forme DV nie je možné očakávať, že najmä žiaci so ZZ bez živého kontaktu s pedagogickými zamestnancami si budú osvojovať nové učivo v rovnakej intenzite ako pri PV. Toto očakávanie ilustruje aj graf č. 45, z ktorého je zrejmé, že školy sa prevažne orientovali na opakovanie a precvičovanie staršieho učiva (64 %) a iba 25 % z nich vzdelávanie orientovalo na osvojovanie si učiva nového. Iba minimum škôl zamierovalo vzdelávanie na rozvoj dvoch vybraných skupín kompetencií (3,5 %)

Graf č. 45

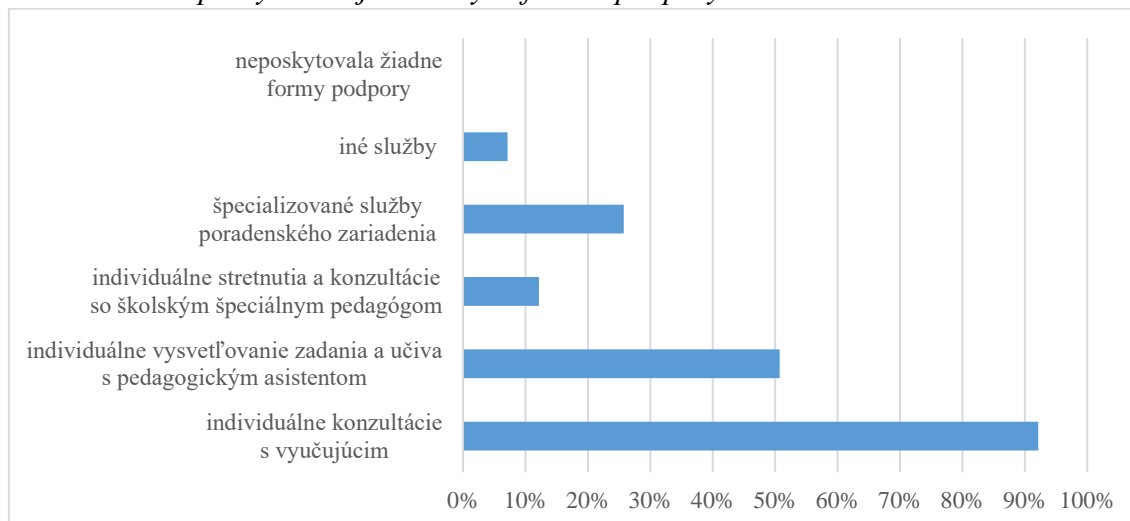
Podiel škôl podľa ich zamerania výchovno-vzdelávacieho procesu počas DV

Vzdelávanie žiakov so ZZ si vyžaduje neustále zohľadňovanie ich možností a potrieb, čo pre pedagogických zamestnancov znamená nevyhnutnosť individuálne pristupovať ku každému žiakovi. V tomto kontexte riaditelia všetkých 140 škôl uviedli, že vzdelávacie aktivity, vrátane písomných заданий a úloh, boli individualizované na základe špecifických potrieb a schopností jednotlivých žiakov. Viac ako 92 % škôl poskytovalo žiakom individuálne konzultácie prostredníctvom učiteľov a približne 50 % škôl poskytovalo žiakom individuálne služby PA. K menej frekventovaným formám podpory patrili špecializované služby poradenského zariadenia (26 %) a individuálne stretnutia a konzultácie so školským špeciálnym pedagógom (12 %). Vo voľných odpovediach respondenti uvádzali aj ďalšie formy podpory, ku ktorým patrili konzultácie (aj pravidelné) so školským psychológom, pomoc terénnych sociálnych pracovníkov, neziskovej organizácie, ale aj vychovávateľov z školského klubu detí a školského internátu.

Graf č. 46

Podiel škôl na poskytovaní jednotlivých foriem podpory žiakom v čase DV

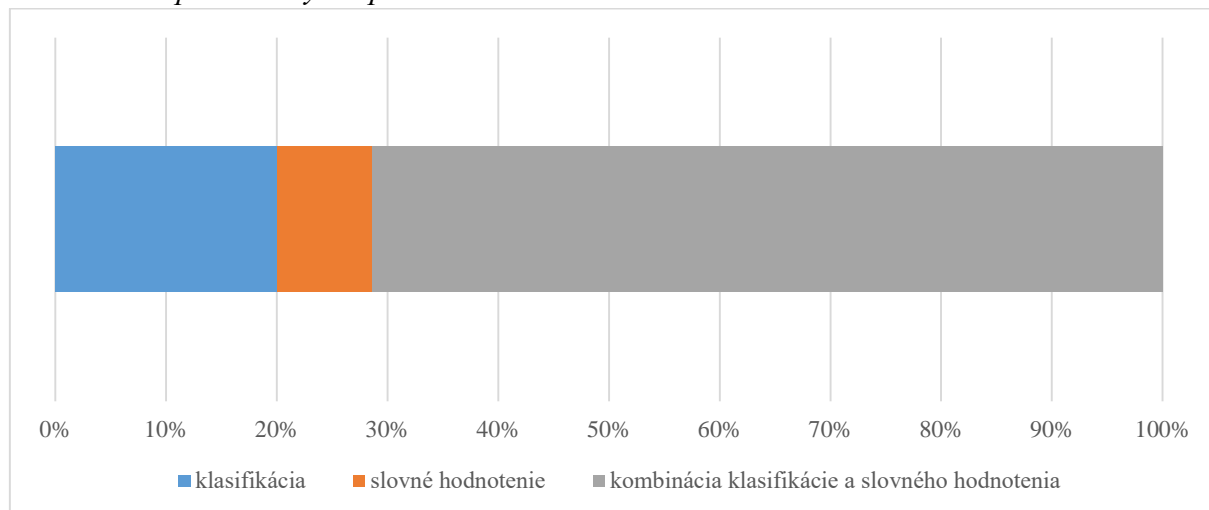

6. Overovanie vedomostí a zručností žiakov a ich hodnotenie

Zmena spôsobu vzdelávania viedla v mnohých prípadoch aj ku zmene spôsobov celkového hodnotenia žiakov na konci 1. polroku školského roku 2020/2021. Približne 71 % škôl hodnotilo žiakov kombináciou klasifikácie a slovného hodnotenia, 20 % škôl svojich žiakov klasifikovalo známami a necelých 9 % hodnotilo slovne.

Graf č. 47

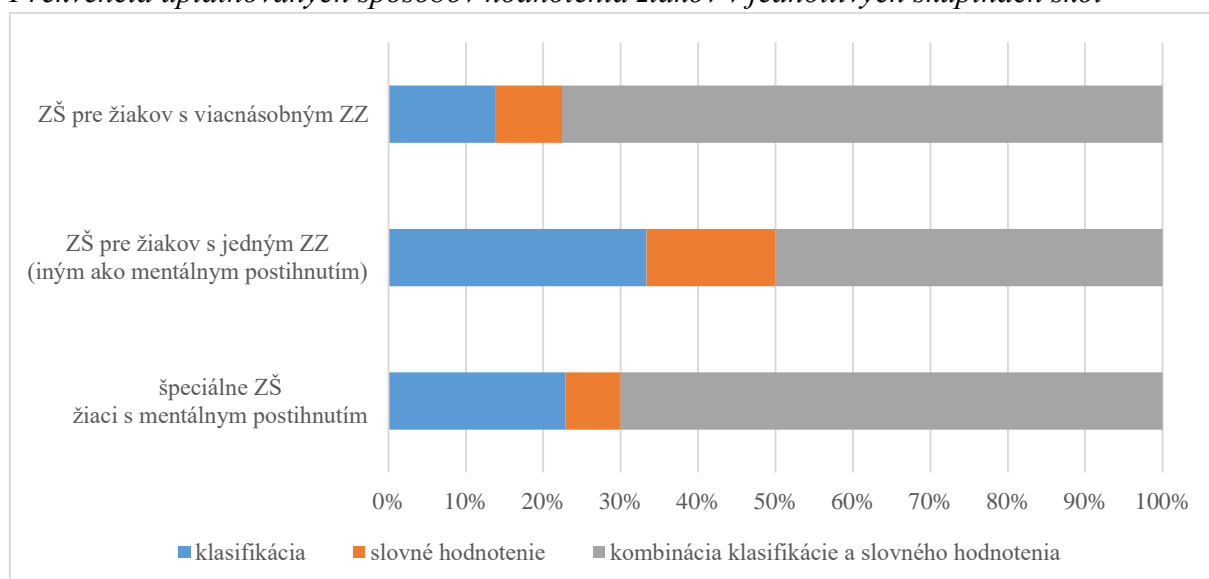
Frekvencia uplatňovaných spôsobov hodnotenia žiakov za SR

Výber spôsobu hodnotenia žiakov bol do istej miery determinovaný štruktúrou ich ZZ. Zrejme z toho dôvodu v školách pre žiakov s viacnásobným ZZ bolo viac preferované slovné hodnotenie (77 %), než v školách pre žiakov s jedným ZZ (iným ako mentálnym postihnutím), kde naopak v porovnaní s ďalšími skupinami bola výraznejšie zastúpená klasifikácia známami (33 %).

Graf č. 48

Frekvencia uplatňovaných spôsobov hodnotenia žiakov v jednotlivých skupinách škôl

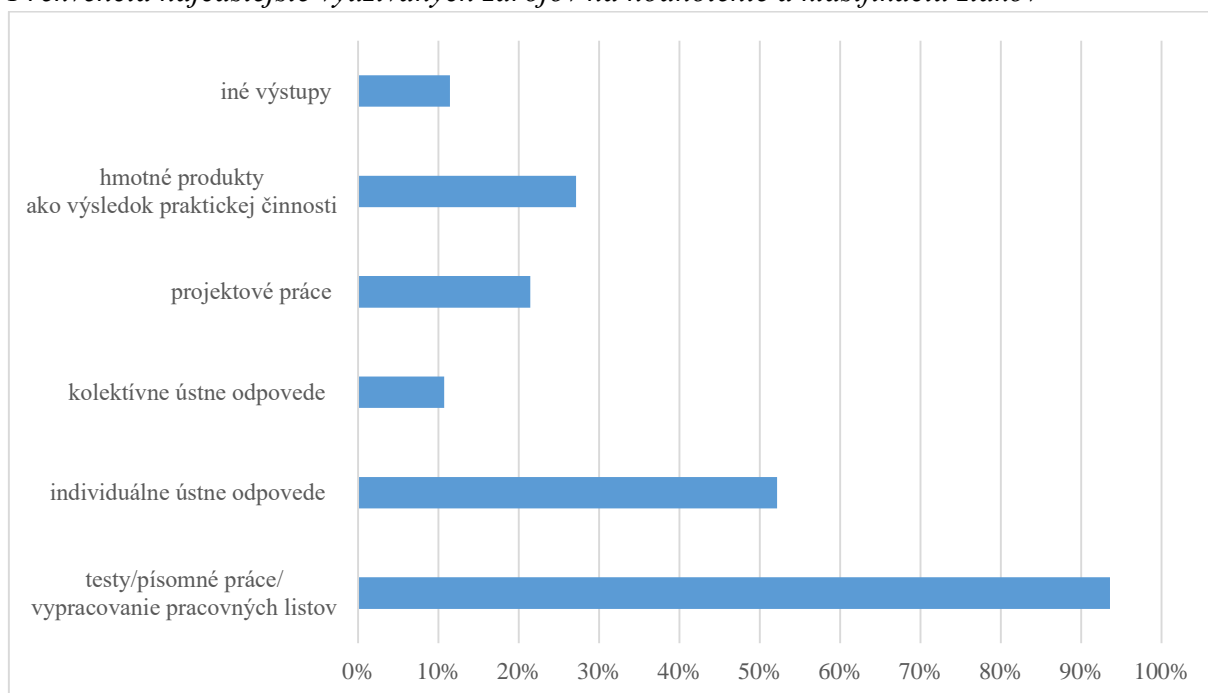
Prevaha offline a asynchrónnej formy DV nepochybne zmenila štruktúru podkladov, na základe ktorých boli žiaci na konci 1. polroka školského roka 2020/2021 celkovo hodnotení. Prevažná časť škôl (94 %) teda najčastejšie ako zdroj hodnotenia využívala výsledky testov, písomných prác a kvalitu vypracovania úloh v pracovných listoch. Situáciu v hodnotení žiakov v školách, kde sa vzdelávajú žiaci s mentálnym postihnutím a súčasne patria k sociálne zraniteľným skupinám vo voľnej odpovedi generalizoval jeden z respondentov⁵.

Prevažne tie školy, ktoré vzdelávali synchrónne online formou DV do hodnotenia zahŕňali aj výsledky individuálnych ústnych odpovedí (52 %) a kolektívnych ústnych odpovedí (11 %). Zdrojom hodnotenia (označilo 27 % škôl) boli aj hmotné produkty, ktoré boli výsledkom praktických činností žiakov. Je potrebné vziať do úvahy aj skutočnosť, že podklady na celkové hodnotenie žiakov získali školy aj v obdobiach 1. polroka školského roka, kedy sa vzdelávanie uskutočňovalo aj prezenčne, takže aj školy, ktoré v čase DV vzdelávali výlučne offline, mohli v čase PV získať zdroje z ústnych odpovedí žiakov.

⁵ „V priebehu dištančného vzdelávania bolo veľmi ťažké hodnotiť mentálne postihnutých žiakov, nakoľko žiaci nedokázali vypracovávať samostatne pracovné listy, bez pomoci súrodencov, rodičov. Vyvodzovanie nového učiva bolo nerealizovateľné, nevyhnutne chýbal individuálny prístup k žiakovi. Žiaci (najmä patriaci k marginalizovaným skupinám) veľakrát nemali vlastnú izbu, nevedeli sa sústrediť pri vyučovaní. Z tohto dôvodu sme mohli hodnotiť u žiakov len ich snahu zapájať sa do vyučovacieho procesu, pri správnom vypracovaní úlohy ich pochváliť, pri nepochopení úloh usmerniť ich a povzbudiť. Až po prechode na prezenčné vzdelávanie sme mohli začať hodnotiť známku na základe individuálnych odpovedí, vypracovaných PL, písomných prác, výsledkov pracovných činností, resp. slovným hodnotením. Aj keď špeciálne školy mohli oproti bežným základným školám vzdelávať žiakov prezenčnou formou, nešťastným rozhodnutím zo strany štátu bola možnosť rodičov ponechať deti na dištančnom vzdelávaní, pokiaľ nebudú testovaní, resp. majú obavy z nákazy prenosného ochorenia. Viackrát vedenie školy vyzývalo rodičov, aby poslali svoje deti do školy, napriek tomu "zneužívali" dištančné vzdelávanie ako "povolenú skrytú formu záškoláctva". Necháпали, že dištančné vzdelávanie je, čo sa týka školskej dochádzky, rovnocenné s prezenčnou formou vzdelávania.“

Graf č. 49

Frekvencia najčastejšie využívaných zdrojov na hodnotenie a klasifikáciu žiakov

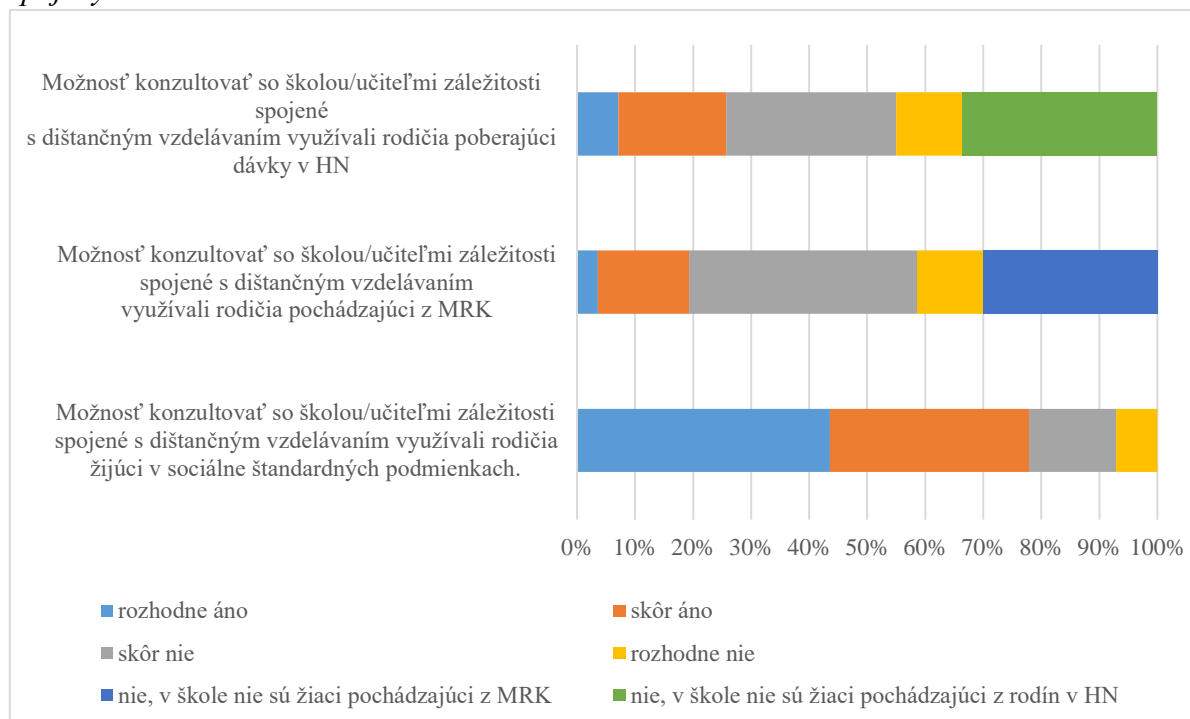

7. Komunikácia a spolupráca s rodinou v čase dištančného vzdelávania v šk. roku 2020/2021

Z grafu č. 50 je zrejماً súvislosť medzi záujmom rodičov komunikovať so školou na témy spojené s novým spôsobom vzdelávania, ktorým DV nesporne pre školy, žiakov a ich rodičov bolo a sociálnou charakteristikou skupín, do ktorých patria. Zatiaľ čo z pohľadu 77 % respondentov možnosť konzultácií so školou využívali rodičia detí žijúci v štandardných sociálnych podmienkach, tak túto možnosť rodičia patriaci k MRK využívali iba podľa 20 % respondentov a v prípade rodičov poberajúcich dávky v hmotnej núdzi tomu tak bolo z pohľadu cca 15 % respondentov.

Graf č. 50

Záujem rodičov (podľa sociálnej charakteristiky) o komunikáciu so školou o záležitostiach spojených s DV

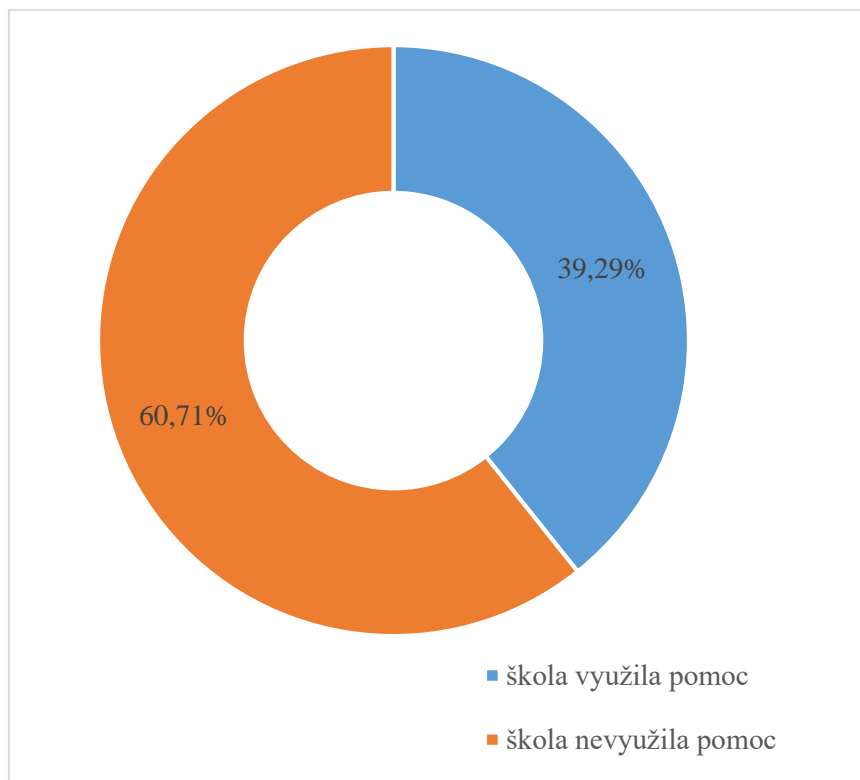

8. Usmerňovanie a odborná podpora školy v čase dištančného vzdelávania v školskom roku 2020/2021

Riaditelia 39 % škôl uviedli, že pri riešení problémov spojených s dištančným vzdelávaním využívali pomoc a odbornú podporu inštitúcií a organizácií (graf č. 51). Prevažná väčšina škôl (61 %) žiadnu pomoc nevyužila.

Graf č. 51

Podiel škôl pre žiakov so ZZ podľa využitia/nevyužitia pomoci a odbornej podpory inštitúcií a organizácií pri riešení problémov spojených s dištančným vzdelávaním

Tab. č. 14

Frekvencia využitia pomoci a odbornej podpory jednotlivých inštitúcií, ktoré školy využívali

Inštitúcia	ZŠ pre žiakov so ZZ využila metodickú alebo odbornú pomoc	
	áno	nie
MŠVVaŠ SR	46	94
ŠPÚ	22	118
MPC	6	134
VÚDPaP	13	127
CPPaP, CŠPP	36	104
komunitné centrum	19	121
zriaďovateľ	47	93
iná organizácia	10	130

Riaditelia škôl mali príležitosť hodnotiť stupňami na škále od 1 po 5 kvalitu poskytovanej pomoci a odbornej podpory zo strany jednotlivých inštitúcií a organizácií (stupeň 1 znamená najkvalitnejšiu pomoc – stupeň 5 najmenej kvalitnú pomoc, výber čísla 6 vyjadruje skutočnosť, že škola uvedený typ pomoci nepotrebovala). V tabuľke č. 14 a v grafe č. 52 je priemerné hodnotenie kvality pomoci jednotlivých inštitúcií vo vyšpecifikovaných oblastiach.

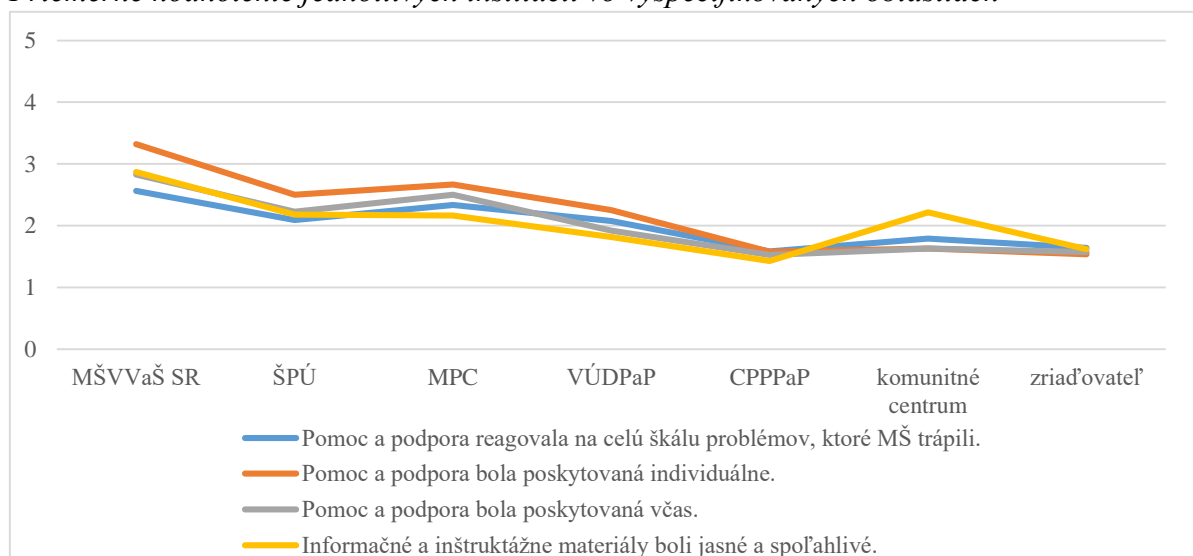
Tab. č. 14

Priemerné hodnotenie (vážený priemer) jednotlivých inštitúcií vo vyšpecifikovaných oblastiach riaditeľmi škôl (1 – najkvalitnejšia pomoc, 5 – najmenej kvalitná pomoc)

	MŠVVaŠ SR	ŠPÚ	MPC	VÚDPaP	CPPPaP	komunitné centrum	zriaďovateľ
Pomoc a podpora reagovala na celú škálu problémov, ktoré školy trápili.	2,57	2,09	2,33	2,08	1,58	1,79	1,64
Pomoc a podpora bola poskytovaná individuálne.	3,32	2,50	2,67	2,25	1,58	1,63	1,54
Pomoc a podpora bola poskytovaná včas.	2,83	2,23	2,50	1,92	1,53	1,63	1,57
Informačné a inštruktážne materiály boli jasné a spoľahlivé.	2,87	2,18	2,17	1,82	1,43	2,21	1,62

Graf č. 52

Priemerné hodnotenie jednotlivých inštitúcií vo vyšpecifikovaných oblastiach

V tabuľkách č. 15 až 18 je prehľad o frekvencii hodnotenia *pomoci a odbornej podpory* jednotlivých organizácií stupňami hodnotenia (hodnotenie 6 znamená, že uvedený typ pomoci nebol potrebný; tento údaj sa prirodzene do priemeru nezapočítava). Z uvedených tabuľkových prehľadov je zrejmé, že najviac pozitívne bola hodnotená komplexnosť, individuálny prístup k riešeniu problémov, včasnosť, prehľadnosť a jasnosť usmernení, ktoré poskytovali zariadenia výchovného poradenstva a prevencie (CPPPaP; CŠPP), zriaďovatelia a komunitné centrá. Najmenej pozitívne bola hodnotená odborná podpora a usmerňovanie zo strany MŠVVaŠ SR, MPC a ŠPÚ. Vo voľných odpovediach respondenti ako poskytovateľov odbornej pomoci najčastejšie uvádzali obecné a mestské úrady (neboli zriaďovateľmi škôl), prípadne problémy riešili v prostredí sociálnych sietí.

Tab. č. 15

Pomoc a podpora reagovala na celú škálu problémov, ktoré školy trápili.	stupeň 1	stupeň 2	stupeň 3	stupeň 4	stupeň 5	stupeň 6	vážený priemer
MŠVVaŠ SR	6	12	25	2	1	0	2,57
ŠPÚ	5	10	7	0	0	0	2,09
MPC	0	4	2	0	0	0	2,33
VÚDPaP	2	9	1	1	0	0	2,08
CPPPaP, CŠPP	21	11	2	2	0	0	1,58
komunitné centrum	8	7	4	0	0	0	1,79
zriaďovateľ	26	14	5	2	0	0	1,64

Tab. č. 16

Pomoc a podpora bola poskytovaná individuálne.	stupeň 1	stupeň 2	stupeň 3	stupeň 4	stupeň 5	stupeň 6	vážený priemer
MŠVVaŠ SR	1	6	5	5	5	24	3,32
ŠPÚ	2	2	2	2	0	14	2,50
MPC	0	1	2	0	0	3	2,67
VÚDPaP	0	3	1	0	0	9	2,25
CPPPaP, CŠPP	20	6	4	0	1	5	1,58
komunitné centrum	10	6	3	0	0	0	1,63
zriaďovateľ	25	9	3	2	0	8	1,54

Tab. č. 17

Pomoc a podpora bola poskytovaná včas.	stupeň 1	stupeň 2	stupeň 3	stupeň 4	stupeň 5	stupeň 6	vážený priemer
MŠVVaŠ SR	3	16	14	12	1	0	2,83
ŠPÚ	4	10	7	1	0	0	2,23
MPC	0	3	3	0	0	0	2,50
VÚDPaP	5	5	2	1	0	0	1,92
CPPPaP, CŠPP	20	14	1	1	0	0	1,53
komunitné centrum	11	5	2	1	0	0	1,63
zriaďovateľ	29	12	4	1	1	0	1,57

Tab. č. 18

Informačné a inštruktážne materiály boli jasné a spoľahlivé.	stupeň 1	stupeň 2	stupeň 3	stupeň 4	stupeň 5	stupeň 6	vážený priemer
MŠVVaŠ SR	7	11	14	9	5	0	2,87
ŠPÚ	6	8	7	0	1	0	2,18
MPC	0	5	1	0	0	0	2,17
VÚDPaP	5	3	3	0	0	2	1,82
CPPPaP, CŠPP	18	8	2	0	0	8	1,43
komunitné centrum	5	4	3	1	1	5	2,21
zriaďovateľ	26	14	2	2	1	2	1,62

Riaditeľky a riaditelia škôl mali príležitosť vyjadriť sa k tomu, čo by potrebovali na úspešné zvládnutie DV. Každý z nich mal príležitosť z ponuky vybrať viac možností. Z odpovedí vyplynulo, že najvyšší podiel respondentov by pre úspešné zvládnutie DV potreboval:

- doplnenie materiálno-technických prostriedkov (85 %);
- jasne a zrozumiteľne stanovené pravidlá (74 %);
- finančnú podporu (56 %).
- metodickú podporu (44 %);

Podporu v inej oblasti, než ponúkali možnosti v dotazníku, by potrebovalo takmer 8 % respondentov. Tieto iné možnosti konkretizovali respondenti najčastejšie nasledovne:

- poskytovať žiakom patriacich k sociálne zraniteľným skupinám počas DV bezplatný internet;
- uplatňovať účinnejšie nástroje na zabezpečenie dochádzky žiakov do školy a v tej istej súvislosti zväziť vydávanie takých usmernení zo strany MŠVVaŠ SR, podľa ktorých bolo možné sa nezúčastňovať na PV (napr. ak rodičia neabsolvovali test; prípadne sa rodičia obávali, že dieťa bude v škole infikované);
- cielene podporovať rómske matky, ale aj komunitné centrá, aby mohli byť nápomocní pri DV;

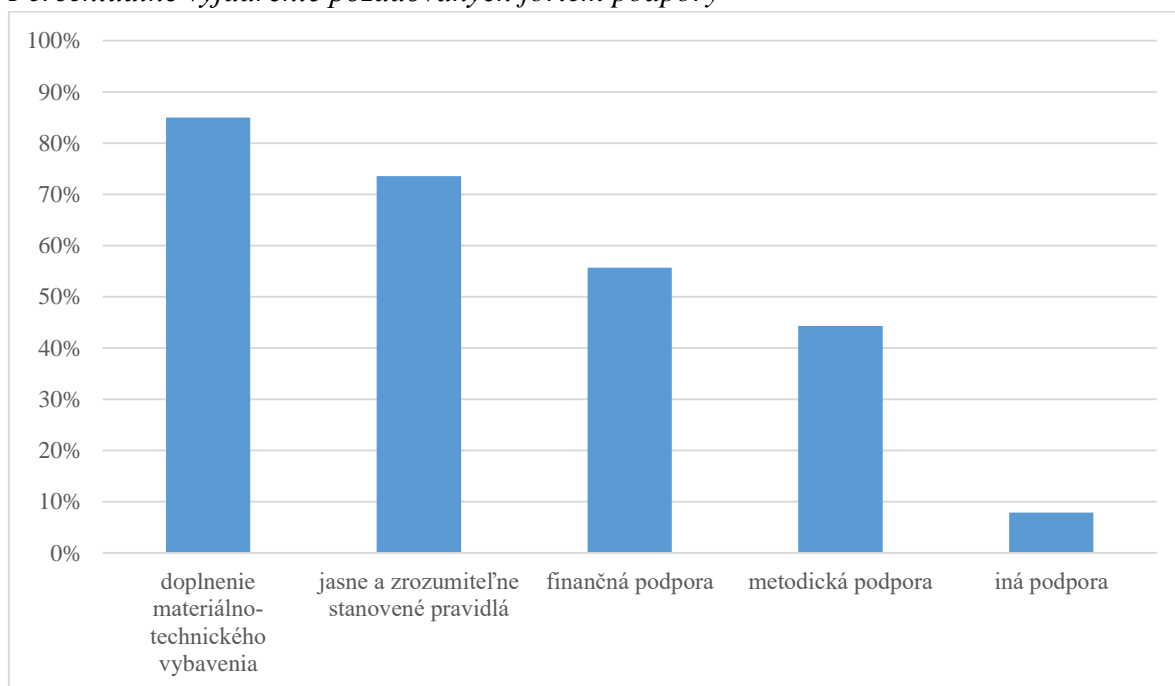
Tab. č. 19

Formy podpory, ktoré by riaditelia a riaditeľky uvítali pri DV

Forma podpory	Riaditelia a riaditeľky, ktorí uviedli, že by uvítali príslušnú formu podpory	
	počet	percentuálny podiel
finančná podpora	78	55,7 %
jasne a zrozumiteľne stanovené pravidlá	103	73,6 %
doplnenie materiálno-technického vybavenia	119	85,0 %
metodická podpora	62	44,3 %
iná podpora	11	7,9 %

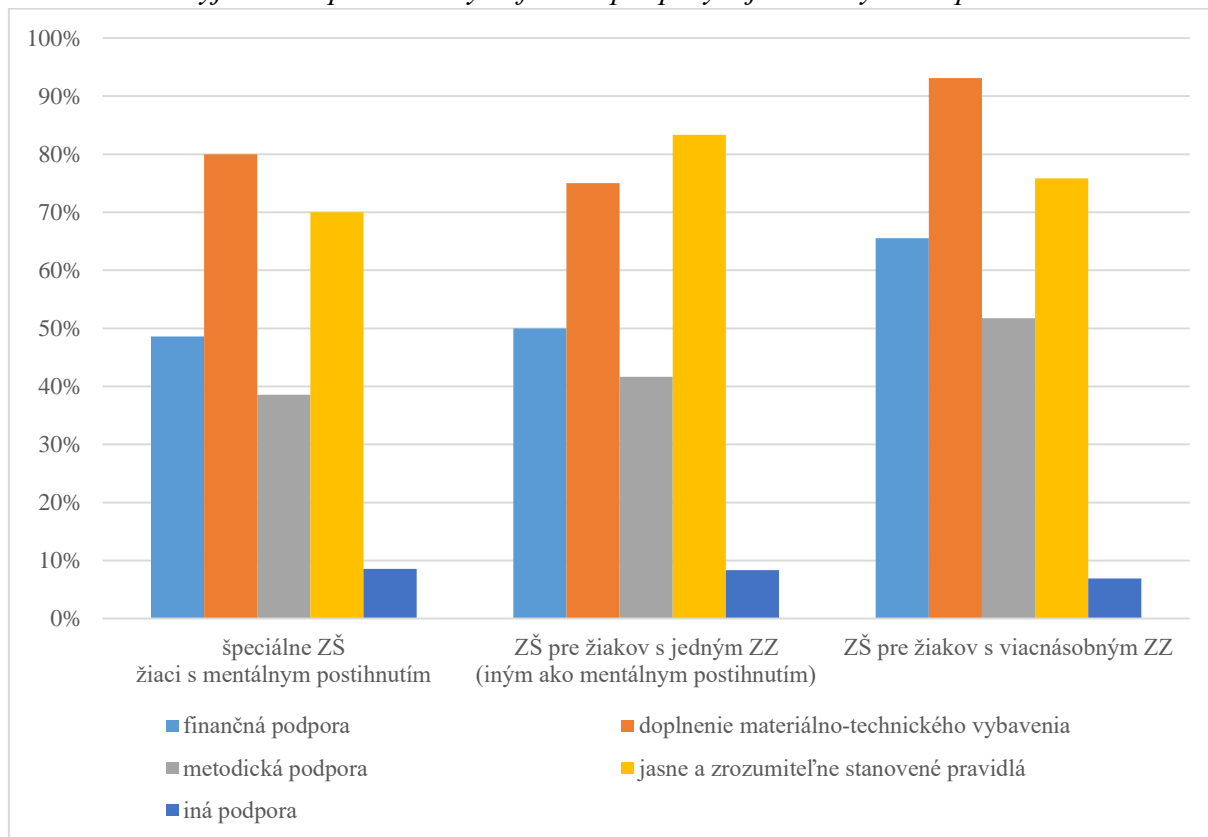
Graf č. 53

Percentuálne vyjadrenie požadovaných foriem podpory

Graf č. 54

Percentuálne vyjadrenie požadovaných foriem podpory v jednotlivých skupinách škôl

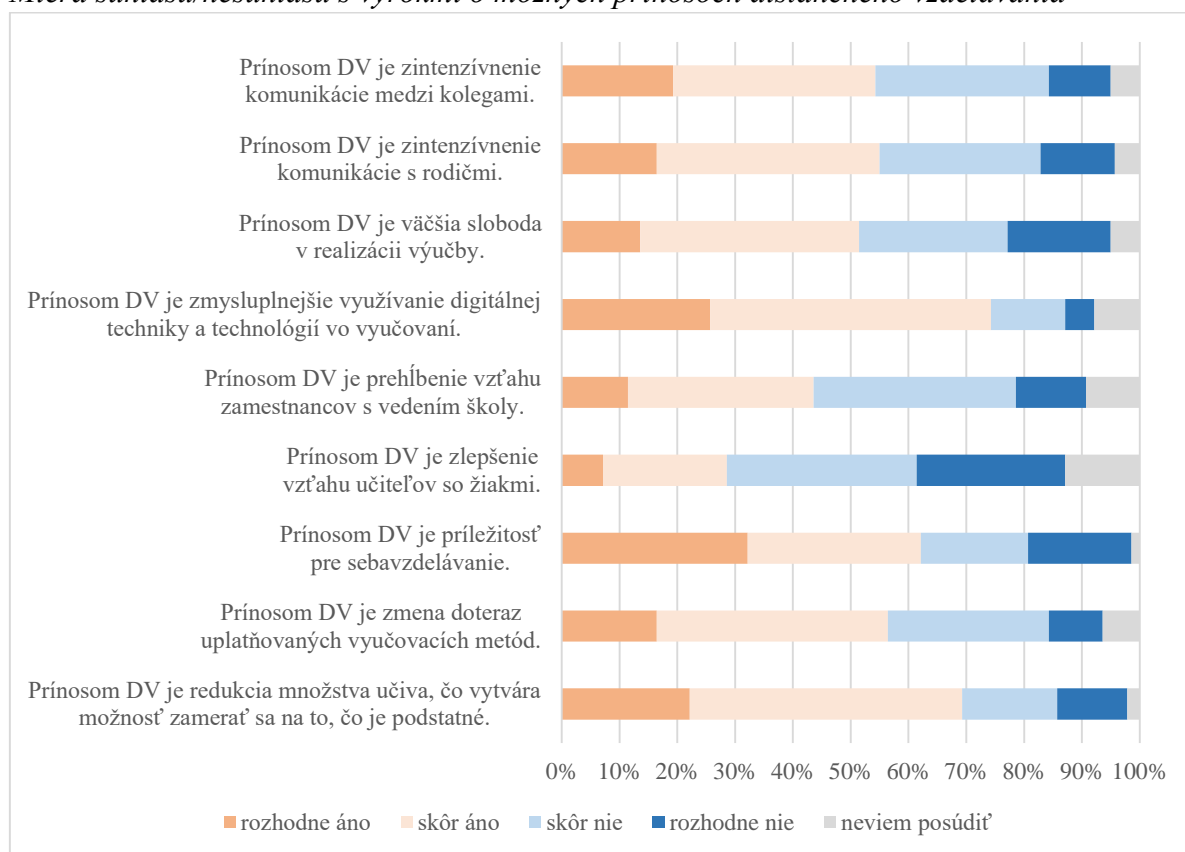
9. Prínosy a prekážky dištančného vzdelávania

Respondenti mali možnosť vyjadriť mieru súhlasu/nesúhlasu s výroky, ktoré definovali potenciálne pozitívne/negatívne sprievodné javy a dôsledky DV.

Najväčšiu mieru súhlasu vyjadrili respondenti (74 %) s výrokom, že DV prinieslo zmyslupnnejšie využívanie digitálnej techniky vo vyučovaní a ďalej s výrokom, že DV bolo príležitosťou na redukcii množstva učiva, čo prinieslo možnosť sústrediť sa na to, čo je podstatné. Práve tieto oba výsledky sú signálom pre príslušné inštitúcie, aby sa vo svojej činnosti zamerali na vzdelávanie učiteľov v oblasti efektívneho využívania digitálnych technológií vo vzdelávaní a samozrejme aj na redukcii obsahu vzdelávania v kooperácii s pedagogickými zamestnancami, ktorí priamo obsah vzdelávania žiakom sprostredkujú. Najmenšiu mieru súhlasu vyjadrili respondenti s výroky, ktoré vyjadrovali očakávania, že DV viedlo k posilneniu vzťahov medzi učiteľmi a žiakmi (28 %) a učiteľmi a vedením školy (43 %).

Graf č. 55

Miera súhlasu/nesúhlasu s výroky o možných prínosoch dištančného vzdelávania

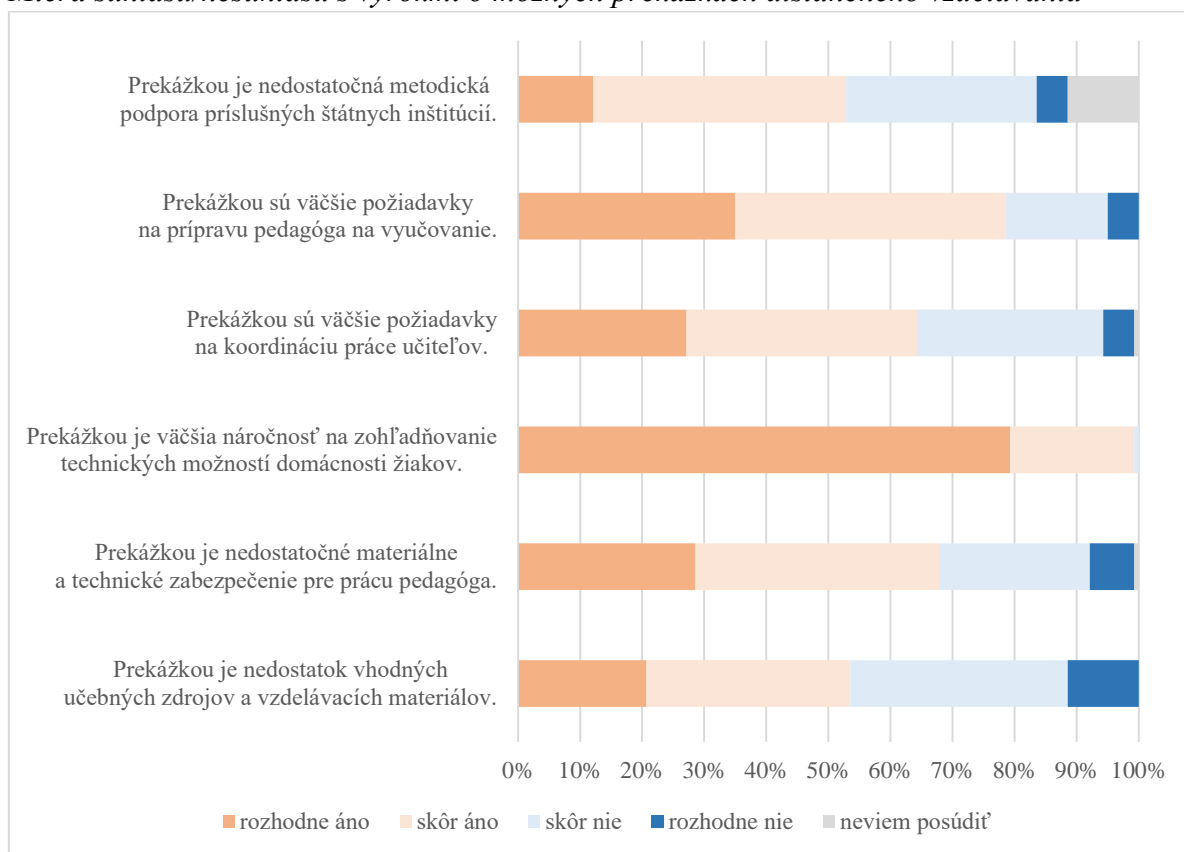

S výrokom, že najväčšou prekážkou DV je nevyhnutnosť zohľadňovať technické možnosti domácností žiakov súhlasilo takmer 100 % respondentov, čo je nevyhnutné považovať za mimoriadne varovný signál. Ak naďalej bude trvať situácia, že kategória žiakov so ZZ so značným podielom žiakov patriacich k sociálne zraniteľným skupinám, nebude mať ani minimálne podmienky pre akúkoľvek formu DV, tak jeho efektivita je viac ako sporná.

Za ďalšie významné prekážky považovali respondenti vysoké nároky na prípravu učiteľa na vyučovanie (95 %), nedostatočné technické a materiálne zázemie učiteľa pre tento typ vzdelávania (68 %), ale aj nároky na koordináciu činnosti učiteľského zboru (64 %).

Graf č. 56

Miera súhlasu/nesúhlasu s výrokmi o možných prekážkach dištančného vzdelávania

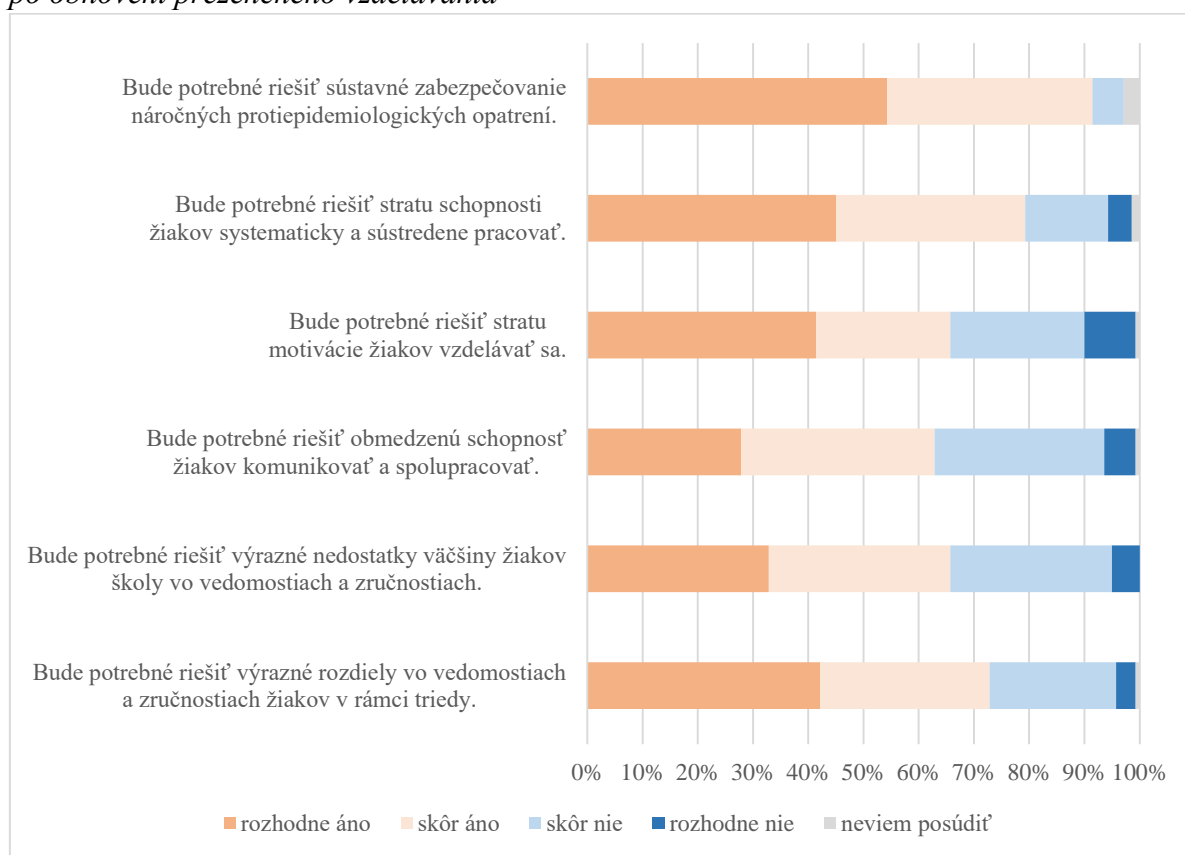

10. Oblasti vyžadujúce pozornosť po obnovení prezenčného vzdelávania

Vzhľadom na to, že skupinu respondentov tvorili riaditelia a riaditeľky škôl, ktorých úlohou je komplexne riadiť činnosť školy, očakávalo sa, že budú mať na základe poznania lokálnej situácie realistický odhad, aké najdôležitejšie problémy budú musieť riešiť po návrate žiakov do škôl. Je zaujímavé, že respondenti predpokladajú, že problémy pedagogického charakteru budú menej časté, než organizačné problémy spojené so zabezpečením protiepidemiologických opatrení (91 %). Z kategórie pedagogických problémov očakávajú respondenti, že budú musieť riešiť stratu schopnosti žiakov systematicky a sústredne pracovať (79 %) a takisto odstraňovať výrazné rozdiely vo vedomostiach žiakov v rámci triedy (73 %).

Graf č. 57

Miera súhlasu/nesúhlasu s výrokmi o možných oblastiach, ktoré si budú vyžadovať pozornosť po obnovení prezenčného vzdelávania

Približne 26 % respondentov si myslí, že bude potrebné riešiť aj ďalšie problémy, ktoré vo voľných odpovediach konkretizovali:

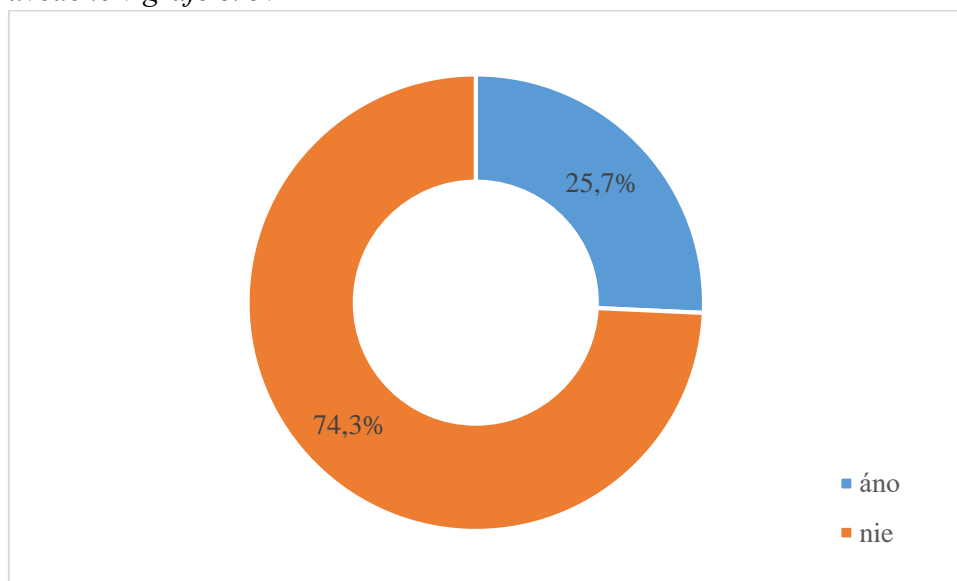
➤ na úrovni školy:

- „opätovne naštartovať“ účinnosť pravidiel pre žiakov a rodičov pochádzajúcich zo sociálne zraniteľných skupín;
- zintenzívniť komunikáciu s rodičmi z MRK s cieľom zvýšiť ich záujem o vzdelávanie svojich detí;
- obnovovať vzťahy medzi učiteľmi a žiakmi, ale aj vo vnútri pedagogického zboru;
- starať sa o mentálne a duševné zdravie všetkých aktérov vzdelávania;

- riešiť problémy spojené s adaptáciou niektorých skupín žiakov podľa ich ZZ (žiaci s poruchami autistického spektra; rast agresivity starších žiakov);
 - zmysluplne upraviť ŠkVP tak, aby si žiaci osvojili kľúčové učivo;
 - zmeniť vnútorný systém hodnotenia žiakov;
 - rozvíjať u učiteľov kompetenciu efektívne dištančne vzdelávať žiakov;
- na úrovni SR:
- prijať opatrenia, aby v školách pre žiakov s mentálnym postihnutím prebiehala výučba prezenčnou formou aj v čase výrazných epidemiologických opatrení;
 - prijať účinné opatrenia na rastúcu mieru zanedbávania povinnej školskej dochádzky;
 - digitalizovať rómske osady;
 - zintenzívniť procesy vedúce k inklúzii obyvateľov rómskych osád do väčšinovej spoločnosti;
 - vybaviť školy prostriedkami pre online formu DV;
 - vydávať včasné a jasné pokyny kompetentných orgánov.

Graf č. 58

Podiel respondentov, ktorí sú presvedčení, že školy budú riešiť aj ďalšie problémy než boli uvedené v grafe č. 57

Zistenia z dotazníkového prieskumu spracovali PaedDr. Viera Kalmárová a Mgr. Iveta Kozáková, dňa 30. 07. 2021